

Årsredovisning **2017**

Kramfors kommun

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande	4
Fakta om Kramfors	6
Fem år i sammandrag	6
Organisation	7
Kommunens pengar	8
Förvaltningsberättelse	9
Sammanfattning	10
Måluppfyllelse	18
Finansiell analys	20
Drift- och investeringsredovisning	24
Viktiga händelser	25
Personalredovisning	28
Redovisningsprinciper	30
Ekonomisk sammanställning	33
Resultaträkning	34
Kassaflödesanalys	35
Balansräkning	36
Nothänvisningar Kommunen	37
Nothänvisningar Koncernen	42
Verksamhetsberättelser	45
Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden	46
Barn-, kultur- och utbildningsnämnden	51
Miljö- och byggnämnden	56
Kommunstyrelsen	59
Överförmyndarnämnden	62
Revisionsnämnden	64
Bolagen	65
Revisionsberättelse	77

Kommunstyrelsens ordförande

Inledning

År 2017 var ett bemerkelseår för Kramfors kommun. Då fyllde vår stad 70 år och jubileumsåret invigdes i Christoffergallerian. Runt om i kommunen följde en mängd arrangemang som sammantaget manifesterade den mångfald vi har. Vi kunde bland annat uppleva Ytterlännaskörens som jubilerade, en musikalisk tidsresa, fotoutställning, sparkrace på Grössjön, Rockbåt 47 och en succéartad avslutningskonsert under ledning av Fredrik Högberg. Länets yngsta stad kan därmed gå vidare i sitt moderniseringsarbete. Om 29 år fyller staden 100.

Befolkningsmål

I samband med budgetbeslutet i juni 2017, stärkta av befolkningsökningen året innan, beslutade vi om ett befolkningsmål för kommunen

”...att vi tillsammans med lokala näringslivet samt regional och nationell nivå skapar livskraft i och för hela vår kommun. Kopplat till vår Vision 2031 har vi därför formulerat ett befolkningsmål: Kramfors kommun ska ha minst 20 000 invånare år 2031.”

Då detta inte bara är en from förhoppning formulerades också följande:

”För att nå detta mål behöver vi en solidarisk tillväxtstrategi för Kramfors kommun. Vi behöver operativa planer som beskriver hur nyutbildade och nyanlända ska attraheras av Kramfors och bosätta sig i kommunen. Och hur befintlig befolkning ska attraheras av utvecklingsmöjligheterna i Kramfors kommun. Tillgången på arbete, bostäder, utbildningsmöjligheter och bra kommunikationer är därför avgörande om vi ska stärka konkurrenskraften och öka befolkningen.”

Nya bostäder

Antalet barn har också ökat och därför behövs nya förskoleplatser på flera orter. Ett antal byggprojekt har också initierats. Krambo ska bygga 20–25 lägenheter och ett gruppboende centralt i Kramfors och privata Husindustrier AB bygger ett flerbostadshus på den så kallade lucktomten utmed Limstagatan. Dessutom pågår planering för att utveckla området vid Haga och Kyrkviken med park och bostäder. Kommunen har också tagit fram en plan för flera områden som är lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) för att utveckla boende och näringsliv.

Utvecklingsprojekt

Som ett led i att göra kommunen mer attraktiv för inflyttning och besök startades projektet *Besöksnäring Höga Kusten – en resa i tid och rum* för att utveckla vattenvägarna till de orter som förknippas med Ådalens industrilandskap. Projektet *Framtidsbygget – en hel kommun* gick in i ett mer intensivt skede med medborgardialoger om våra tätorter och den serviceplan som ska antas av kommunfullmäktige i slutet av 2018. Avgörande för om ”en hel kommun” ska kunna bli en realitet blir ambitionen om en tätortssammanbindande kollektivtrafik; en funktionell kollektivtrafik för arbete, handel, skola och nöje.

Modern framtid

Till den politiska viljeinriktningen antog kommunen program för jämställdhet och kultur. Programmen syftar till utveckling och beskriver våra ambitioner för en modern framtidsinriktad politik. Program för hållbarhet och folkhälsa kommer inom kort. Den politiska viljeinriktningen blir avgörande för om kommunen ska nå befolkningsmålet på sikt.

Att hantera balans och svackor i ekonomin

När vi nu summerar 2017 kan vi konstatera att vi lägger ytterligare ett år till raden av år som vi klarat balanskravet – en obruten kedja sedan 2002.

Den kraftiga minskningen av antalet asylsökande till Sverige märks även i Kramfors. Det gör att statens riktade intäkter minskar kraftigt, vilket i sin tur gör att kommunen behöver anpassa verksamheten till nya ekonomiska förutsättningar. Minskningen av antalet asylsökande gör också att befolkningsutvecklingen inte blev lika positiv som 2016. Prioriteringar och effektiviseringar blir därmed viktiga inslag i arbetet de kommande åren, liksom vikten av att vi snarast tar fram handlingsplaner för befolkningsmålet.

Det faktum att Kramfors är en del av den globala och nationella ekonomin gör oss väldigt sårbara. Vår egen ekonomi är inte tillräckligt stark för att utjämna de svackor som kan uppstå; vi tvingas hantera underskotten här och nu och vår handlingskraft blir försvagad. Om vi ska kunna leva upp till visionen *Tillsammans har vi mod att skapa livskraft i hela vår kommun* behöver vi stärka kapaciteten att långsiktigt utjämna svackorna, sänka kostnadsutvecklingen och öka vårt fokus på (skatte)intäkter.

Tillsammans har vi mod att skapa livskraft – i hela vår kommun!

Jan Sahlén (S)
Kommunstyrelsens ordförande

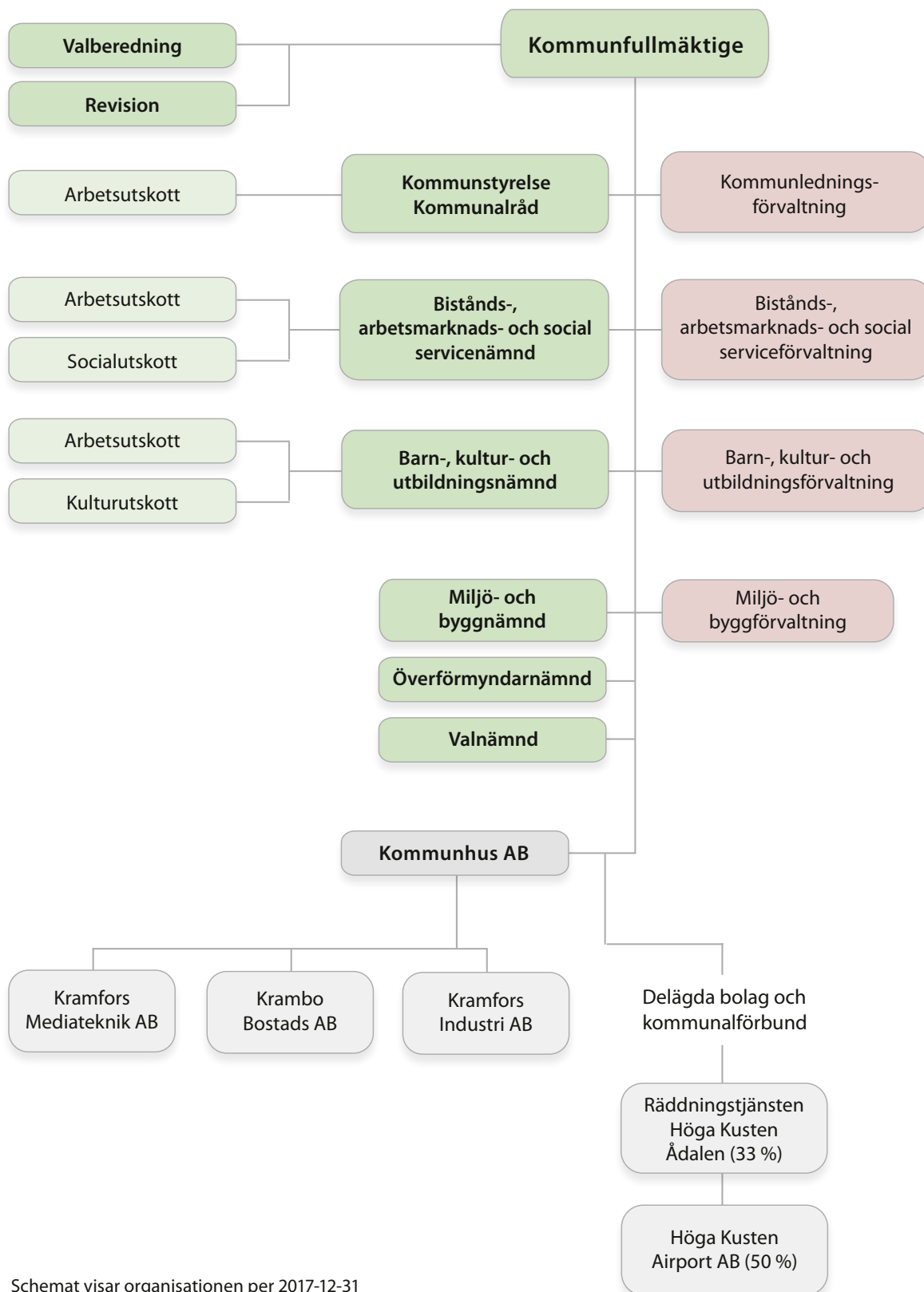
Fem år i sammandrag

	2013	2014	2015	2016	2017
Antal kommuninvånare	18 450	18 435	18 359	18 681	18 610
Kommunen					
Skatte- och utjämningsbidrag, mkr	1 009	1 058	1 094	1 128	1 215
Nettokostnader i procent av skatter och utjämning	98,6	98,4	97,7	98,8	97,4
Finansnetto, mkr	-8,1	-1,8	-2,9	0,2	0,0
Årets resultat, mkr	6	15	22	13	32
Eget kapital, mkr	315	330	336	349	380
Eget kapital, kr/kommuninvånare	17 046	17 877	18 276	18 666	20 438
Låneskuld, kr/kommuninvånare	4 763	4 767	4 786	4 704	4 722
Soliditet, %	36	39	39	38,3	41,4
Antal tillsvidareanställda	1 531	1 568	1 629	1 655	1 701
Antal årsarbetare*	1 511	1 536	1 578	1 702	1 744
Personalkostnader	793	823	861	936	987
Koncernen					
Årets resultat, mkr	-30	-2	23	23	37
Eget kapital, mkr	367	368	381	406	444
Soliditet, %	21	22	22	22	24
Antal tillsvidareanställda	1 709	1 751	1 818	1 855	1 887
Skattesats (%)					
Kramfors kommun	22,84	23,14	23,14	23,14	23,14
Västernorrlands läns landsting	10,99	10,69	10,69	11,29	11,29
Begravningsavgift, genomsnitt**	0,42	0,42	0,41	0,39	0,25
Medlemsavgift Svenska kyrkan, genomsnitt	1,37	1,37	1,39	1,38	1,38
Totalt	35,62	35,62	35,63	36,21	36,06

*Mätt på årsarbetare definieras som månadsanställda inklusive arbetade timmar för timavlönade utifrån schablon 165 timmar per månad.

**Begravningsavgiften är från och med 2017 lika över hela landet.

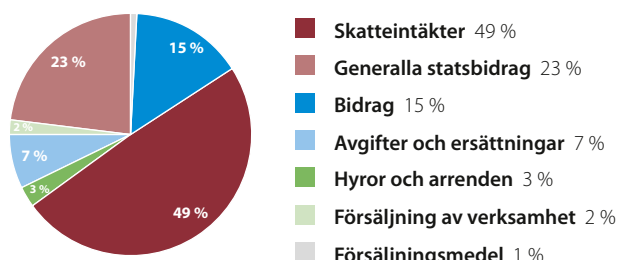
Organisation

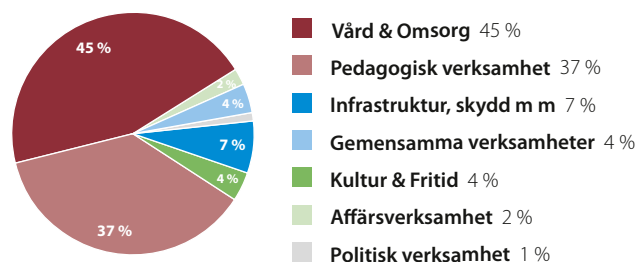
Schemat visar organisationen per 2017-12-31

Kommunens pengar

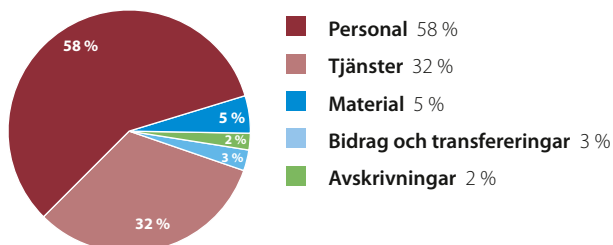
Kommunens pengar kommer från

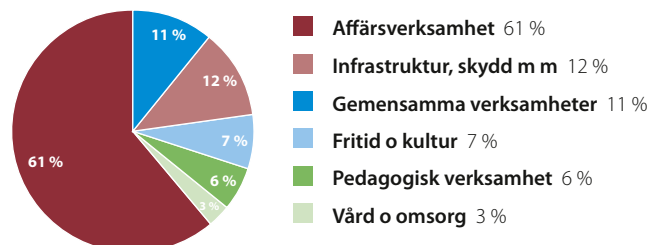
Drift

Kommunens pengar används till

Investeringar

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelse

Sammanfattning

Kommunens övergripande mål beslutas av kommunfullmäktige och anger kommunens politiska målbild. Denna årsredovisning bedömer Kramfors resultat 2017 för såväl verksamhetsmål som ekonomi. Det samlade resultatet visar att kommunens mål uppfylldes.

Det ekonomiska resultatet på knappt 32 mkr uppfyllde kommunfullmäktiges mål. Kommunstyrelsen bedömer dock att Kramfors kommun fortfarande befinner sig i en ekonomiskt ansträngd situation. Stor skuldsättning, låg soliditet, hög skattesats och minskad befolkning är delar av den utmanande situationen. Årets positiva resultat förklaras till stor del av att kommunen valde att intäktsredovisa delar av det statliga engångsbidrag (35 mkr) som skulle kompensera kommunerna för kostnader 2015 och 2016. Det innebär att det underliggande resultatet var på en nivå under målen. Engångsbidraget finns inte kommande år, vilket gör att den framtida ekonomiska situationen innehåller stora utmaningar. Bedömningen för kommunsektorn är att den demografiska utvecklingen, med ökat antal äldre och unga, medför betydande kostnadsökningar. Samtidigt beräknas kommunsektorns intäkter inte att öka i samma takt, i huvudsak på grund av att skatteunderlaget ökar i lägre takt, vilket innebär ett gap mellan intäkt- och kostnadsutvecklingen som sannolikt ställer höga krav på förbättringar och effektiviseringar.

Verksamheterna levererade generellt väl och även om det fortfarande finns utrymme för förbättringar gav medarbetarnas insatser medborgarna god service. Flyktingsituationen påverkade kommunens verksamhet i hög utsträckning. De senaste årens relativt höga antal nyanlända blev lägre. Bedömningen är att de nyanlända även fortsättningsvis blir färre. Flyktingsituationen påverkade verksamheterna dels med hög belastning, dels med behovet av att ställa om verksamheten till färre nyanlända.

Omvärldsanalys

Kramfors lokala förutsättningar

Strukturförändringar i näringslivet har i flera decennier påverkat Kramfors. Investeringar och produktionsökning leder inte längre självklart till fler arbetstillfällen. Befolkningsminskningen har varit nära en procent per år en längre tid. De senaste åren har minskningen avtagit. År 2016 hade kommunen för första gången på länge en positiv befolkningsutveckling. Utfallet 2016 skulle ha varit negativt utan nettoinvandringen. Eftersom handläggningstiderna för asylärenden ökade på grund av det stora sökandetrycket 2015 påverkades befolkningstalen 2016 av det.

Under 2017 avtog flyktingströmmen och kommunens befolkning minskade med 71 personer. Det berodde på att födelsesiffrorna var negativa, det vill säga att antalet döda var större än antalet födda. Även inflyttningen från andra delar av landet var negativ. Det var alltså fler människor som flyttade ut till andra delar av landet än som flyttade in. Där emot var inflyttningsnettot från andra länder positivt. Befolkningsminskningen hade varit större om inte nettoinvandringen varit positiv.

När det gäller utflyttning är det framför allt ungdomar och människor i arbetsför ålder som flyttar. Det leder till skevheter i befolkningsstrukturen. Kramfors har ett stort underskott på personer i åldrarna 20–40 år jämfört med riket och ett kraftigt överskott i de äldre åldersgrupperna.

De senaste åren har ett glädjande trendbrott kunnat skönjas när det gäller åldersgruppen 20–40 år. Gruppens andel av befolkningen har sakta ökat. I absoluta tal ökade antalet 20–40-åringar från 3 307 personer 2010 till 3 766 år 2017. Att den gruppen nu utgör en större del av befolkningen kan påverka födelsetalen positivt de kommande åren.

Den gamla industri- och brukskulturen har medfört att en relativt låg andel av befolkningen har fortsatt till högre utbildning. Eftergymnasiala studier är klart mindre vanligt än riksgenomsnittet. Det är inget bra utgångsläge, eftersom många yrken kräver längre teoretisk utbildning.

Dagens arbetsmarknad i Kramfors har sina rötter i den strukturella omvandlingen av skogsindustrin, som inleddes bland annat när SCA bildades i spåren efter Krügerkraschen på 1930-talet. Trots nedläggningar och strukturförändringar har den industriella produktionsvolymen ökat, medan arbetstillfällena i de traditionella basnäringarna drastiskt minskat. Till viss del har det kompenseras av dels en framväxande småindustri och nya företag i andra branscher än skog, trä och papper, dels av den offentliga sektorns tillväxt under några decennier från 1900-talets mitt.

Ansträngningarna under flera decennier att bredda näringslivet och stimulera tjänstesektorn har i många stycken varit framgångsrika. Kramfors är en företagstät kommun. Det är bra inför framtiden att stora strukturella grepp redan är tagna.

För att ytterligare förbättra möjligheterna till arbete och studier har kommunen i flera år arbetat för att ta till vara på möjligheterna som Ådals- och Botniabanan kan ge. Kramfors ligger mitt i ett möjligt funktionellt arbetsmarknadsområde mellan Sundsvall och Örnsköldsvik. Speciellt norrut har tidsavstånden förkortats avsevärt. Det gäller till exempel Umeå, som med tåg kan nås på 1,5 timmar. Möjligheten till distansstudier vid Umeå universitet öppnas som ett komplement till Mittuniversitetet söderut.

Kramfors, liksom länet och regionen, påverkas självklart av globala trender och utvecklingslinjer. Företagen och arbetsplatserna är på gott och ont integrerade delar av globaliseringen. Näringslivet och regionens invånare berörs i ökande grad av beslut och förutsättningar som inte går att påverka lokalt eller regionalt.

En global trend är att företagens och människornas rörlighet ökar; företag är inte längre bundna till en viss plats och människor inte knutna till en viss arbetsgivare. Avgörande för ett företags lokalisering är inte längre lokala råvarutillgångar och arbetskraftsutbud. Ungdomar bor inte kvar lika länge i sina födelseorter och äldre är mer flexibla i sitt val av bostadsort.

Det är både en utmaning och en möjlighet för kommunen. Aktiv näringslivspolitik handlar

numera inte bara om att erbjuda lokaler och etableringsmark. Att skapa en plats där människor trivs och vill leva är minst lika viktigt.

Höga kusten har inte samma industrihistoriska bakgrund som kommunen i övrigt. Områdets kännetecken är en lugnare befolkningsutveckling och ett näringsliv präglad av entreprenörskap och småskalighet, ofta i helt andra branscher än älvdalens skogsindustri. En starkt framväxande turism- och besöksnäring har stor betydelse, liksom områdets attraktionskraft för fritidsboende och rekreation.

För att stödja turismnäringen har kommunen ett nära samarbete med grannkommunerna för att lyfta Höga kusten som besöksmål. Kommunernas roll är att ge förutsättningar för bra infrastruktur. En växande skara entreprenörer i samarbete över hela regionen är en bra grund att bygga vidare på.

I regionalekonomisk forskning (Umeå universitet) brukar tre faktorer tillmätas stort värde för en positiv utveckling: arbetsmarknad, kommunikationer och boende. De första två faktorerna har behandlats ovan. När det gäller den tredje, boende, kommer bostadsbolaget att bygga ett nytt hyreshus med attraktivt läge. Mycket glädjande är också att ett privat fastighetsbolag har köpt tomtmark centralt och planerar att bygga hyresbostäder.

Specifikt för kommunen är den glesa bebyggelsen med många mindre samhällen och en relativt liten centralort. Det kan vara en styrka eftersom många människor föredrar ett lantligt boende. Samtidigt är det självklart en ekonomisk ansträngning för kommunen att upprätthålla en fungerande infrastruktur på ett stort antal mindre orter.

Bostäderna i Kramfors stad är i stort sett byggda under några decennier från mitten av 1900-talet. Det gäller både villor och flerbostadshus. En betydande del av flerbostadshusen ägs och förvaltas av allmännyttan. Antalet bostadsrätter är förhållandevis lågt.

I början av 2000-talet var det nödvändigt att anpassa det offentliga bostadsbeståndet till folkmängden. Det senaste året påverkade flyktingsituationen efterfrågan på bostadsmarknaden. Det råder nu brist på hyreslägenheter. Efterfrågan på egna hem ökar med stigande priser som följd.

Kommunens möjligheter att erbjuda tryggt och prisvärt boende är en konkurrensfördel. Det gäller speciellt mot bakgrund av regionförstoringen som redan börjar bli en följd av Ådals- och Botniabanan.

Ekonomiska förutsättningar

Sverige har under flera år befunnit sig i högkonjunktur. Den bedöms fortsätta även 2018 för att mattas av 2019. SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) beräknar att BNP växer med närmare 3 procent 2018. Tillväxten i omvärlden bedöms förstärkas 2019, vilket gynnar svensk export, samtidigt som den inhemska efterfrågan försvagas. Sammantaget innebär det att svensk BNP växer något långsammare 2019 jämfört med 2018. Högkonjunktureren når då sin topp och resursutnyttjandet i svensk ekonomi börjar minska. Antalet arbetade timmar förväntas inte att öka alls 2019, vilket medför att det sker en snabb uppbromsning av skatteunderlagstillväxten. Det innebär att ett betydande glapp riskerar att uppstå mellan kommunsektorns intäkter och de kraftigt växande behov av skola, vård och omsorg som den snabba befolkningsutvecklingen för med sig.

Stora delar av världsekonomin uppvisar en stark utveckling. Den globala konjunktureren har fortsatt att förstärkas. Recessionerna i Brasilien och Ryssland är över. I USA fortsätter den positiva konjunkturutvecklingen och det är fortsatt hög BNP-tillväxt i Kina. Inom euroområdet har de flesta länder en god ekonomisk utveckling och industrin stärktes 2017. Den brittiska ekonomin har hittills klarat påfrestningarna från Brexit väl, och såväl Tyskland som Frankrike hade en stark utveckling av ekonomin.

Den goda globala utvecklingen påverkar även Sverige gynnsamt eftersom svensk export växer starkt. Den starkare efterfrågan från utlandet motverkar till viss del den minskade inhemska efterfrågan. Svensk ekonomi har under några år växt i god takt. Den förväntas dock att återgå till en lägre, historiskt mer normal nivå de närmaste åren. Det innebär också att utvecklingen av skatteunderlaget bedöms avta. Den globala demografiska utmaningen, med exempelvis ökad andel äldre befolkning, förväntas innebära ökad kostnadsutveckling i offentlig verksamhet samt svårigheter att rekrytera tillräckligt med personal. Den förväntade svagare ekonomiska utvecklingen riskerar att leda till ett betydande glapp mellan kommunsektorns intäkter och kostnader. Exempel på områden med utmaningar är ett växande behov av skola, vård och omsorg som följd av befolkningsutvecklingen.

Kramfors delar de nationella utmaningarna med minskad tillväxttakt på skatteunderlaget, ökade kostnader för en högre andel äldre personer samt en förväntad ökning av barn och elever i kommunens verksamheter. Utmaningarna i verksamheterna innebär att arbetet med ständiga effektiviseringar

behöver vara framgångsrikt för att kommunen ska klara god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen. En central del i de framtida utmaningarna är kompetensförsörjning. Kramfors har stora pensionsavgångar de kommande åren och i hela landet råder konkurrens om kompetent personal. Problematiken är generell, men exempelvis inom vårddyrken och för pedagogisk personal finns stora utmaningar. Ett annat viktigt område inför framtiden är utvecklingen av migrationen; hur många nyanlända som kommunen ska hantera och hur väl de integreras i samhället och tar sig ut på arbetsmarknaden.

Nämndernas verksamhet

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden, BKU, hade en god måluppfyllelse eftersom den största delen av nämndmålen bedömdes vara uppfylld. Exempelvis uppfylldes målet att andelen elever med gymnasiebehörighet ska öka. Meritvärdena för både pojkar och flickor i årskurs 9 höjdes. Skillnaden mellan pojkars och flickors resultat var dock oförändrad, med lägre meritvärden för pojkarna. Nämndens mål om att varje enhet ska utveckla och kvalitetssäkra metoder och arbetssätt med modern teknik beskrivs också som uppfyllt.

Efter några år med många nyanlända minskade istället antalet ungdomar och nyanlända. Det gjorde det nödvändigt att anpassa såväl verksamhet som ekonomi. Processen fortsätter kommande år. Samtidigt som BKU-nämnden stod inför ekonomiska utmaningar uppstod behov av fler förskoleplatser. En utbyggnad behöver planeras noga så att den blir hållbar.

Digitaliseringsinsatser genomfördes i både förskola, grundskola och gymnasium. Ådalsskolans digitaliseringsresa uppmärksammades nationellt.

Kulturskolan blev avgiftsfri och antalet deltagande i kulturskolans ämneskurser ökade. Kulturskolans vårkonsert genomfördes i ny form efter önskemål om framträdanden på fler ställen än i centrala Kramfors. Konserten genomfördes därför i kyrkor på olika platser i kommunen.

Kulturenheten arrangerade aktiviteter för ungdomar som exempelvis filmfestivaler, Ung Kultur Möts, dansinspiratorerna och flera teaterproduktioner. Enheten samarbetade med föreningar för att genomföra arrangemang som till exempel musik- och hårdrocksföreställningar.

BKU antog en kulturplan för 2018–2022.

Bistands-, arbetsmarknads- och sociala service-nämnden, BAS, uppvisade generellt en god måluppfyllelse. Av nämndens 30 indikatorer hade

16 förbättrats eller behållit nivån från den senaste mätningen. Nämndmålet äldre ska känna trygghet och vara nöjda med beviljade och bedömda insatser nåddes. Även målet att utredningar och insatser till enskilda ska vara samordnade och av god kvalitet nåddes.

Kramfors insatser i teknikutveckling i vård och omsorg uppmärksammades av både Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Kommunen beskrevs som ett gott exempel på hur det är möjligt att använda tekniska lösningar för att möta behov ur brukar-, personal- och verksamhetsperspektiv. En teknisk lösning som infördes är trygghetskameror som ökar tryggheten för brukaren och ger möjlighet till ostörd nattsömn.

Projektet *TRIA* (Trygghet, Respekt, Insikt och Acceptans) avslutades efter två år med gott resultat. Målet var att stödja och hjälpa ungdomar som inte hade arbete eller studerade, att komma vidare i livet. Av projektets 61 deltagare gick 34 vidare till arbete, studier eller åtgärd hos arbetsförmedlingen. De goda erfarenheterna från projektet ska användas i befintlig verksamhet i samverkan med barn-, kultur- och utbildningsnämnden.

Antalet elever som studerar svenska för invandrare (SFI) fortsatte att öka. SFI kombinerat med vårdintroduktionsutbildning startade för tredje året. De flesta eleverna går över till den reguljära undersköterskeutbildningen efter avslutad introduktion.

Ytterligare två kombinationer av SFI med yrkesutbildning planeras: SFI-Folksam och SFI-besöksnärning.

Daglig verksamhet bytte namn till DISA (delaktig i sitt arbete) och flyttade in i två nya lokaler. Tidigare bestod den dagliga verksamheten av en mängd mindre grupper som var utspridda på olika ställen och lokaler. De utförde i princip samma uppdrag varje dag och träffade samma människor. I och med de nya lokalerna får alla ett utökat kontaktnät och chans till en mer mångfacetterad vardag.

Kommunen hade stora svårigheter att rekrytera socialsekreterare. Det var svårt att möta nya behov med fler tidiga och förebyggande insatser eftersom cheferna fick lösa akuta bemanningsfrågor snarare än att styra och stötta. För att kunna utveckla verksamhetens kvalitet till en lägre kostnad och för att ge chefer rimlig arbetsbelastning, beslutades att verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg delas i två: funktionsstöd samt individ- och familjeomsorg.

Verksamheten och ekonomin påverkades av det minskade inflödet av nyanlända, vilket medför behov av anpassningar och effektiviseringar även under kommande år.

Kommunstyrelsen beslutade om 10 nämndmål med 20 indikatorer. Av dem uppfylldes 55 procent, vilket bidrog till att bland annat målet att bidra till ett fortsatt samhällsbygge uppfylldes. Även målet att förenkla servicen till medborgarna, företagarna och de interna kunderna nåddes. Arbetet med e-tjänster bidrog.

Kommunstyrelsen antog program för kultur och jämställdhet och gav i uppdrag till samtliga nämnder att skapa handlingsplaner som strävar efter att uppnå målen i programmen. År 2018 tillkommer program för hållbarhet. Arbetet med att skapa ett program för folkhälsa påbörjades.

Utvecklingsarbetet i *Framtidsbygget – en hel kommun* fortsatte med medborgardialoger, bland annat om den kommande serviceplanen och utvecklingen av Hagaparken vid Kyrkviken. Inom projektet genomfördes en utbildning i dialog och värdskap för kommunorganisationen.

Fler e-tjänster utvecklades. Arbetet med e-tjänster utgör en viktig del av utvecklingen av kommunens externa och interna service. Tjänsterna skapar mer tillgänglighet för kommuninvånarna.

Miljö- och byggnämnden redovisar 3 nämndmål. Det var inte möjligt att följa upp nämndens alla mål, eftersom vissa mätningar inte genomförts än. Nämndens mål om överprövade beslut uppfylldes med råge och för första gången uppfylldes även målen om kompetensutveckling och utbildning.

Två detaljplaner i Kramfors centrum ändrades för att göra det möjligt att bygga flerbostadshus. Annan planering handlade om att förbättra parkeringen vid Willys och om den nya förskolan som behöver byggas i centrala Kramfors. Ett planförslag om en förskola på Skarpåker skickades ut i december för att grannar ska kunna tycka till.

Detaljplaneringen för fritidshus i Mädan har pågått i flera år och i juni kunde planen antas.

Miljö- och byggnämnden klarade sin budgetram.

Överförmyndarnämnden hade 4 nämndmål. Målet att hålla budget nåddes, liksom målet att granskningen av årsräkningar ska vara effektiv. Målen om tillgänglighet och ställföreträdarnas säkerhet nåddes inte.

För överförmyndarnämnden innebar det minskade flyktingantalet att behovet av att hitta gode män för ensamkommande barn minskade. Efter som många barn som kommit tidigare fortfarande är kvar i asylprocessen krävdes det fortfarande en omfattande administration för att bland annat arvodera och beställa tolkar för de gode männen.

Nämnden höll sin budget.

Verksamhet i kommunala bolag och kommunalförbund – den kommunala koncernen

Den kommunala koncernen består dels av en legal koncern med ett helägt moderbolag, Kommunhus, som i sin tur helt äger bostadsbolaget Krambo, industrifastighetsbolaget Kiab och stadsnätsbolaget Mediateknik. Utöver de helägda bolagen har kommunen ett hälftenägande av Höga Kusten Airport tillsammans med Sollefteå kommun. Räddningstjänsten bedrivs i ett kommunalförbund med Sollefteå och Härnösand. Räddningsförbundet tas in till cirka 33 procent i kommunens koncernredovisning.

Krambo äger fastigheter för bostadsändamål. Bolaget har även lokaler som ingår i fastigheterna och äger huvuddelen av de verksamhetslokaler som kommunen använder. I juni tog bolaget det historiska beslutet att bygga 20–25 lägenheter och ett gruppboende i centrala Kramfors. Projektet påbörjades och målet är att huset ska vara på plats före halvårsskiftet 2019. Det gynnsamma ränteläget har gjort att bolaget kunnat fortsätta att hålla en hög ambitionsnivå för underhållet. Efterfrågan på lägenheter har avmattats och Migrationsverket har aviserat att man lämnar både anläggningsboenden och vissa lägenheter. Hyresintäkterna beräknas därför att sjunka något 2018. År 2017 var ett bra år med starkt kassaflöde, men det redovisade resultatet före bokslutsdispositioner blev negativt på grund av stora nedskrivningar av fastigheterna där gallerian och hotell Kramm ligger.

Mediateknik bygger och förvaltar data- och telekommunikationsnät samt upplåter näten på marknadsmässiga villkor. Bolaget förväntas medverka i utbyggnaden av bredbandsnätet. Till en del kan det göras via bidrag, men delar måste finansieras via avgifter eller den kommunala budgeten. År 2017 investerade bolaget i utbyggnad av det ortssammanbindande DIG 2020-projektet och i accessnät runt om i kommunen – bland annat i Nyland, Klockstrand, Bollstabruk och Kramfors. Målet är att 90 procent av hushållen ska ha åtkomst till en kapacitet på 100 Mbit/s. Genom utbyggnaden ökade antalet kunder. Resultatet för 2017 uppgick till 747 tkr före bokföringsmässiga meravskrivningar.

Kiab har som syfte att främja näringslivet i Kramfors kommun genom att medverka till att näringslivets lokalbehov tillgodoses. Bolagets fastighetsförvaltning omfattar fyra industrifastigheter, fem kontorshus och ett förråd. Resultatet för 2017 blev negativt.

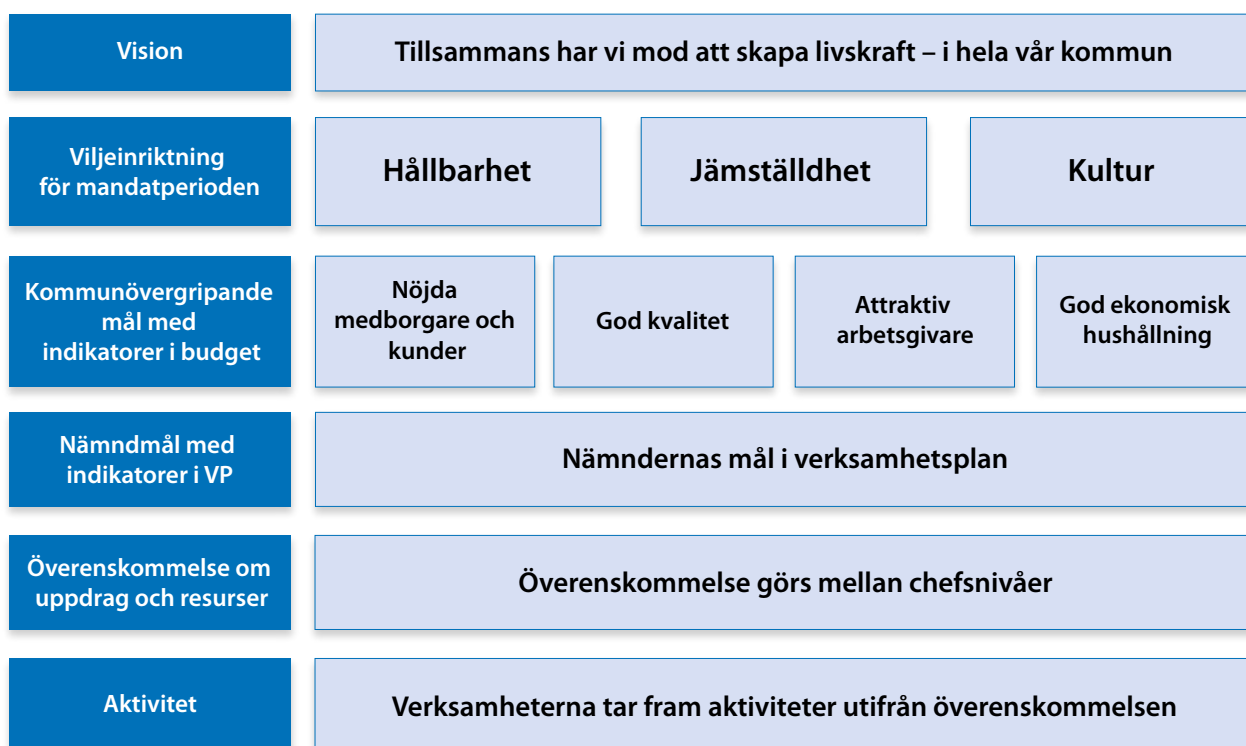
En översyn av strukturen för fastighetsförvaltning i hela kommunkoncernen genomfördes. En ny struktur väntas bli beslutad 2018.

Resultatet för kommunhuskoncernen blev 6,2 miljoner kronor. Huvuddelen av resultatet fanns i Krambo.

Styrmodell

Styrningen av kommunen är viktig när man vill skapa en sammanhållen organisation och kunna utnyttja resurserna så effektivt som möjligt. En del i målstyrningen är målkedjan, som beskrivs här nedanför. En annan viktig del är regelstyrningen som finns i lagar, förordningar och lokalt beslutade styrdokument. Den tredje delen är uppföljningarna som görs bland annat i årsredovisningen.

Målkedjan

Vision 2031

Tillsammans har vi mod att skapa livskraft – i hela vår kommun

Visionen är en gemensam önskan om hur det ska vara att leva i, bo i och besöka Kramfors kommun i framtiden. Visionen är – tillsammans med viljeinriktningen – ledstjärnan för kommande beslut. Kommunen kan följa vägen mot visionen genom att varje år följa upp arbetet som utträttas.

Visionen nås när

- åtta av tio invånare rekommenderar andra att flytta till Kramfors kommun
- sex av tio män och kvinnor upplever att de har insyn och inflytande över Kramfors kommuns verksamhet
- sju av tio män och kvinnor är nöjda med boendemiljön i Kramfors kommun
- alla ungdomar i kommunen känner framtidstro
- åtta av tio ungdomar har gått ut gymnasiet med en examen inom tre år
- utsläppen av klimatpåverkande gaser är 20 procent lägre än 2013
- Kramfors kommuns insatser för att stärka näringslivsklimatet når 4.0 i Svenskt Näringslivs ranking.

Viljeinriktning för mandatperioden

Viljeinriktningen har tre prioriterade områden för mandatperioden: hållbarhet, jämställdhet och kultur. År 2017 togs program för jämställdhet och för kultur fram. Arbetet med att skapa ett program för hållbarhet påbörjades. Syftet med programmen är att konkretisera vilka verksamhetsområden och strategier som kommunen behöver prioritera för att följa den politiska viljeinriktningen.

Programmen är styrande dokument för kommunens alla verksamheter och bolag. Det innebär att kommunens verksamheter ska utgå från programmen vid verksamhetsplanering och budgetarbete. Att avsätta resurser för jämställdhet, hållbarhet och kultur är en investering som bidrar till att Kramfors kommun blir en attraktiv, modern och medveten kommun som tillvaratar hela befolkningen.

Program för kultur

Programmet för kultur har tre fokusområden: en attraktiv kommun med höga kvalitetskrav på konst och estetik, ett brett och generationsöverskridande kulturutbud och ett kreativt och nytänkande samhällsklimat.

Ansvar för kulturfrågorna i Kramfors kommun har barn-, kultur- och utbildningsnämnden, BKU. I nämnden är kulturområdet uppdelat mellan biblioteken, kulturskolan och kulturenheten. De genomför större delen av den löpande kulturverksamheten.

Kulturarvsfrågor var på olika sätt i fokus 2017. I januari presenterades en skadeinventering och åtgärdsförslag för det gamla hamnkontoret i Kramforsviken, en kvarvarande byggnad från sågverksindustrins storhetstid när Kramfors var utskeppningshamn. Byggnadens exteriör är representativ för dåtidens arkitektur och i det moderna Kramfors. Projektet *Besöksnäring i Höga Kusten – en resa i tid och rum* beviljades medel och sjuösattes i början av hösten. Berättande och digitalisering är två centrala delar i projektet. Det ska även stimulera de kreativa och kulturella näringarna och utveckla kulturmiljöer till besöksmål.

Arbetet med KKN, kulturella och kreativa näringar, tog fart. Kommunen deltog under sommaren i Design Region Swedens projekt *Konceptstudion*, vilket innebar att åtta studenter från skilda discipliner fick i uppdrag att arbeta med två frågor: språkträning i vardagen och utveckling av mötesplatsen Kramforshjärtat. Vidare genomfördes tre nätverks- och utbildningsträffar för kommunens företagare. Linda Kowalski Nordfors från organisationen Kultur och Näringsliv besökte Kramfors två gånger för att inspirera och utbilda branschen. Under våren gjordes en utredning, *Förstudie av Höga Kustens kulturmiljöer och kulturaktörer*, med fokus på Nordingråbygden. Arbetet med att göra verkstad av förstudiens resultat påbörjades och fortsätter 2018.

Program för jämställdhet

Programmet utgår från de sex jämställdhetspolitiska målen som omfattar makt och inflytande, ekonomi, utbildning, hälsa, obetalt hem- och omsorgsarbete och mäns våld mot kvinnor.

I programmet identifieras ett antal strategier, exempelvis grundläggande förståelse om makt och genus, att bryta könstypiska utbildnings- och yrkesval och att uppmärksamma kvinnokodade arbetsplatser. Strategierna krävs för att Kramfors kommun ska kunna uppnå jämställda livsvillkor för kommunens alla invånare.

Jämställdhetsarbetet inriktades särskilt på kunskapshöjande insatser för olika målgrupper och ämnesområden. En utbildningsserie för kommunens externa och interna webbredaktörer med fokus på inkluderande kommunikation i bild och text

gav som effekt att många fler bilder som används i kommunens verksamheter granskades ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Bilderna blev mer inkluderande och alla invånare i Kramfors kommun ska kunna känna igen sig i bilder som kommuniceras. Även inkluderande begrepp som tjänsteperson och hen fick spridning i text och tal.

I området jämställdhet och mäns våld mot kvinnor anordnades en kunskapsdag för kommuner, myndigheter, den frivilliga sektorn med flera. Dagen var välbesökt och lockade drygt 400 personer till Parken i Kramfors kommun. Huvudföreläsare var kriminologen Nina Rung som berättade om begränsande maskulinitetsnormer och reklamens och porrens påverkan på unga. Simon Häggström, författare och polis, förmedlade en bild av prostitutionen som ständigt pågår runt om i hela Sverige. Han krossade myter och förlegade föreställningar om prostitution och lyfte vikten av att Sverige behåller lagstiftningen som förbjuder köp av sexuella tjänster.

Ett arbete med att motverka begränsande maskulinitetsnormer ägde rum på olika arenor, bland annat i samtliga räddningsförbund i Ådalen. Gymnasieskolan inledde ett arbete med metoden *Det börjar med mig*, som behandlar sexuellt våld, samtycke och destruktiva maskulinitetsnormer.

Program för hållbarhet

Programmet för hållbarhet utgår från mål på olika nivåer: internationella, nationella, regionala och Kramfors lokala mål. Målen handlar om att begränsa klimatpåverkan och om hållbar samhällsutveckling.

Genom att konkretisera hur Kramfors kommun ska arbeta för att förverkliga ambitionerna på lokal nivå, bidrar kommunen till att införliva målen på alla nivåer.

Programmet kommer att omfatta fem fokusområden:

- framtidens landsbygdskommun med en hållbar livsmiljö
- ett fossilfritt och klimatneutralt Kramfors
- hållbar resursanvändning och livsstil i Kramfors
- utbildning för hållbarhet
- ledarskap, beslutsfattande och samverkan för hållbar utveckling.

Programmet antas våren 2018.

Arbetet med att bygga och placera laddstolpar för elfordon på olika ställen i kommunen påbörjades. Över hälften av utsläppen av växthusgaser som produceras i Kramfors härstammar från transporter. Nödvändigheten av att ställa om till hållbara transporter är uppenbar. Målet är att få en täckande laddningsinfrastruktur i hela den decentraliserade kommunen.

För att öka möjligheterna för invånarna att transportera sig hållbart, började kommunen se över och förbättra gång- och cykelvägarna. Bättre möjligheter att använda gång- och cykelvägar leder till vinster för både miljö och klimat, men även för folkhälsan.

Projektet *Hållbara resor* gav upphov till många aktiviteter och åtgärder som ger resultat på lång och kort sikt. Den kommunala tjänsteföreskriften för resor och möten i tjänsten reviderades med ökat fokus på hållbara tjänsteresor. För att öka andelen hållbara arbets- och tjänsteresor genomfördes Kampanjen *App&Go*. Den pågick i hela länet bland projektets 11 deltagande organisationer. I Kramfors deltog 111 anställda.

En annan kampanj är *Vintercyklister* som genomförs vinterhalvåret 2017/2018 och som syftar till att öka andelen hållbara arbetsresor. Även denna åtgärd leder till vinster för ekonomi, miljö och folkhälsa. Totalt deltar 18 anställda, för vilka projektet bekostar utrustning som dubbade vinterdäck, belysning och reflexväst. Också mindre åtgärder som bygge av cykelställ och utplacering av allmänna cykelpumpar genomfördes.

Måluppfyllelse

Kommunfullmäktige (KF) beslutade i budgeten för 2017 om fyra kommunövergripande mål:

- nöjda medborgare och kunder
- god kvalitet
- attraktiv arbetsgivare
- god ekonomisk hushållning

För att det ska gå att bedöma om målet nås finns ett antal indikatorer. De flesta är tagna från offentlig statistik, är möjliga att följa över flera år och kan jämföras med andra kommuners resultat. Alla indikatorer har en resultatnivå som fastställs i kommunens budget. Resultatnivån för indikatorerna i budgeten utgår från det senast kända resultatet. För att nå god ekonomisk hushållning har kommunfullmäktige beslutat att nivån för minst hälften av indikatorerna ska ligga lika som eller över målet som angavs i budgeten för 2017 och att balanskravet alltid ska uppnås.

Det finns 15 indikatorer för de fyra målen. Av dem ligger åtta på samma nivå som eller högre än målen i budgeten. En indikator – vad eleverna i årskurs 8 tycker om undervisningen – kunde inte bedömas, eftersom undersökningen inte längre utförs i den årskursen. Vid bedömningen av god ekonomisk hushållning räknades den därför inte med. Totalt uppnåddes 57 procent av indikatorerna. Den totala bedömningen är att kommunen klarade god ekonomisk hushållning 2017.

Nöjda medborgare och kunder

Indikatorer ¹	Mål 2016	Resultat 2016	Mål 2017	Resultat 2017	Trend
Hur stor andel av brukarna är nöjda med den hemtjänst de får?	86	87	86	93	↗
Hur stor andel av brukarna är nöjda med sitt särskilda boende?	86	88	86	87	→
Hur stor andel elever i årskurs 8 har en positiv syn på skolan och undervisningen?	81	81	81	---	---
Vad tycker företagarna om kommunens service?	3,10	3,01	3,10	3,16	↗

God kvalitet

Indikatorer ²	Mål 2016	Resultat 2016	Mål 2017	Resultat 2017	Trend
Andel behöriga elever till ett yrkesprogram på gymnasiet.	86	83	87	86	↗
Hur stor andel av eleverna fullföljer sin gymnasieutbildning i kommunen inom fyra år?	82	70	85	64	↘
Andel elever i årskurs 3 som når Skolverkets kravnivåer i de nationella proven i svenska, svenska 2 och matematik.		61	70	67	↗
Hur stor andel av dem som ringer till kommunen med en enkel fråga uppfattar att de får ett gott bemötande?	91	83	95	92	↗

Attraktiv arbetsgivare

Indikatorer ³	Mål 2016	Resultat 2016	Mål 2017	Resultat 2017	Trend
Totalindex för det hållbara medarbetarengagemanget (HME)	76	79	77	80	↗
Delindex för motivation (HME)	---	80	80	81	↗
Delindex för ledarskapet (HME)	---	77	80	79	↗
Delindex för styrningen (HME)	----	79	80	81	↗
Sjukfrånvaro (procent av arbetstid)	----	7,5	7,0	7,6	→

God ekonomisk hushållning

Indikatorer	Mål 2016	Resultat 2016	Mål 2017	Resultat 2017	Trend
Skuldsättningen får inte överstiga 89 069 kr per invånare (nivå 2006-12-31).	89 068	82 034	89 069	79 287	↗
Resultaten ska uppgå till minst 1,1 procent av verksamheternas nettokostnad.	1,1	1,2	1,1	2,7	↗

¹Indikator 13 ingår i SKL:s mätning Kommunens Kvalitet i Korhet (KKiK) och mäts i procent. Mått 4 är Svenskt Näringslivs enkät till sina medlemmar och mäts i en skala 1–5.

²Samtliga indikatorer kommer från SKL:s mätning KKiK och mäts i procent.

³Mäts årligen i kommunens medarbetarenkät. Måttet bygger på SKL:s index 0–100, Hållbart medarbetarengagemang.

Program för uppföljning och insyn av verksamhet som bedrivs av privata utförare

Fullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Syftet är att förbättra uppföljningen och kontrollen av utförarna och öka allmänhetens insyn i deras verksamhet. Kramfors antog ett sådant program för första gången i juni 2017.

Programmet gäller för avtal med privata utförare som ingås efter det att programmet fastställts i kommunfullmäktige. År 2017 tillkom avtal med privata utförare gällande snöröjning och högrtrycksspolbil. Den tekniska avdelningen ansvarar för uppföljning av verksamheterna. Regelbunden uppföljning skedde enligt fastlagda rutiner för att kontrollera entreprenörernas organisation och hur de utförde arbetet.

Finansiell analys

Syftet med den finansiella analysen är att den ska vara ett underlag när man bedömer kommunens ekonomiska förmåga. Ett antal nyckeltal analyseras och jämförelser görs med andra kommuner där det är möjligt, oftast med utfallet 2016 som jämförelse. Vissa av nyckeltalen kan ändras snabbare än andra; det framgår i så fall av beskrivningen.

Skattesats och skattekraft

Skattekraft är en parameter som är mycket svår att förändra. Den bestäms dels av andelen människor i

arbetsför ålder, dels av den lokala arbetsmarknaden. Förändringar sker långsamt. Genom utjämnings-systemet omfördelas huvuddelen av skillnaderna mellan kommunerna. En viss skillnad kvarstår dock. Kommuner med låg egen skattekraft, som Kramfors, är känsliga för förändringar av utjämningsystemet.

När skattesatsen jämförs med andra kommuners får man en bild av kommunens handlingsutrymme. Om kommunen har en jämförelsevis låg skattesats kan ekonomin förstärkas genom skattehöjningar. Kommuner som redan har en hög skattesats har däremot svårare att höja skatten. Kramfors hör till de 22 kommuner som har högst totalt skatteuttag 2018.

Skattesats	Total skattesats 2018, procent	Skattesats i kommun 2018, procent	Skattesats i landsting 2018, procent	Skattekraft, kronor per invånare taxeringsår 2017	Skattekraft, procent av rikets
Hela riket	32,12	20,74	11,39	208 818	100
Kramfors	34,43	23,14	11,29	179 406	86

Källa: SCB:s hemsida offentlig ekonomi

21 kommuner har en total skattesats som är högre.

24 kommuner har en högre kommunal skattesats (exklusive Gotland).

72 kommuner hade ett sämre skatteunderlag per invånare taxeringsår 2017 (= inkomstår 2016).

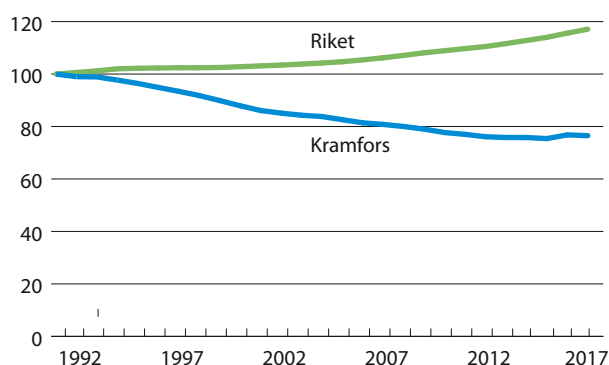
Kramfors kommun har haft oförändrad skattesats under lång tid. Ändå har skatten höjts, eftersom kommunen övertagit uppgifter från landstinget och skatteväxlade, det vill säga höjde skatten, lika mycket som landstinget kunde sänka den. Landstinget Västernorrland har höjt skatten vid flera tillfällen, från 9,46 procent 1999 till 11,29 procent 2016. Den egentliga skattehöjningen i landstinget var högre om hänsyn tas till att vissa verksamheter förts över till kommunerna. År 2014 skatteväxlade kommunen senast med landstinget. Då övergick ansvaret för hemsjukvården till kommunerna i länet som därför övertog 30 öre i utdebitering från landstinget. Under slutet av 90-talet överfördes ansvaret för funktionsstöd, särskola och delar av psykiatri. Ännu tidigare överfördes ansvaret för äldreboenden i vad som då kallades sjukhem.

Befolkningsförändring

Skatt och statsbidrag fördelas per invånare. Om invånarantalet krymper minskar också skatt och statsbidrag. Eftersom det finns ett utjämningsystem som även beaktar skillnader i behov, påverkas utfallet av vilka åldersgrupper som minskar. En befolkningsminskning i enbart åldrarna 20–64 år leder till att andelen äldre och yngre ökar. Genom utjämningsystemet mildras effekten de första åren. Om befolkningsminskningen fortskrider lång tid minskar även antalet barn och äldre med mindre statsbidrag som följd. Negativa befolkningsförändringar påverkar även kommunens förmögenhet och skuldsättning. Skulden per invånare ökar vid oförändrad skuldstock, samtidigt som kvaliteten på tillgångarna (som till stor del är fastigheter och byggnader) försämras genom minskad efterfrågan. Befolkningsförändring är en parameter som kommunen har mycket svårt att påverka. De senaste åren har befolkningsförändringarna varit marginella. År 2017 minskade antalet invånare med 71 personer. Invandringsöverskottet uppgick till 449 personer, inrikes flyttningar hade en nettominusning med 415 personer och skillnaden mellan födda och döda var en minskning med 105 personer.

Utveckling av invånarantal, index basår 1991=100

(Index, basår 1991=100)

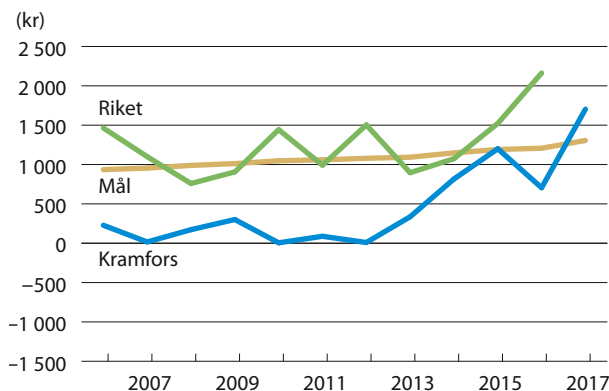

Källa: SCB:s hemsida befolkning. Index 2017=76,5. Det betyder att invånarantalet minskat med nästan en fjärdedel på 26 år.

Resultat och balanskravsavstämning

Kommunen har positivt resultat som ett av sina finansiella mål. Resultatet kan påverkas snabbt genom åtgärder i form av inköps- och anställningsstopp. Med sådana tillfälliga insatser är det emellertid svårt att få en godtagbar resultatnivå. Om resultatutvecklingen ses över en längre period ges en bild av den långsiktiga förmågan att upprätthålla godtagbara resultatnivåer.

Resultat före extraordinära poster per invånare

Källa: SCB:s hemsida offentlig ekonomi. För 2017 enligt redovisning.

Målnivån (grön linje) i diagrammet motsvarar 2 procent av skatt och statsbidrag. Det är en resultatnivå som allmänt används bland kommuner i Sverige för att illustrera vad som krävs för att kommunen ska ha en långsiktigt god finansiell situation. Resultatnivåerna för samtliga kommuner i landet har sedan 2006 generellt varit sådana att god ekonomisk hushållning uppnåtts. Resultatnivån för Kramfors låg

under perioden 2006–2014 på en låg nivå. Från 2015 och fram till och med 2017 har resultatnivån varit på en långsiktigt hållbar nivå (2016 drogs den ner av en avsättning till pensionsfond).

Kommunfullmäktige har som ett av sina mål att resultatet som andel av verksamhetens nettokostnader ska vara minst 1,1 procent. År 2017 uppgick det till 2,7 procent (1,2) vilket innebär att målet uppnåddes.

Balanskravsavstämning

(tkr)	2017	2016
Årets resultat enligt resultaträkningen	31 651	13 170
– reducering av samtliga realisationsvinster	– 1 301	– 1 441
+ justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet		
+ justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet		
+ orealiserade förluster i värdepapper		
– justering för återföring av orealiserade förluster i värdepapper		
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	30 350	11 729
– reservering av medel till resultatutjämningsreserv		
+ användning av medel från resultatutjämningsreserv		
Balanskravsresultat	30 350	11 729

I redovisningen av balanskravsresultatet justeras årets resultat från poster som inte direkt hör samman med den egentliga verksamheten. Om balanskravsresultatet är negativt har kommunen enligt lag tre år på sig att återställa resultatet. Syftet är att nuvarande generationer inte ska kunna låta kommande generationer ta det ekonomiska ansvaret för ett negativt balanskravsresultat. Från årets resultat avräknas realisationsvinster på drygt 1 mkr, vilka uppstod i samband fastighetsförsäljningen till Krambo 2008. Kramfors har klarat balanskravet åren 2002 till 2017, varför inga negativa ingående balanser finns.

Resultatet för kommunkoncernen uppgick till 36,7 mkr jämfört med 22,6 mkr 2016.

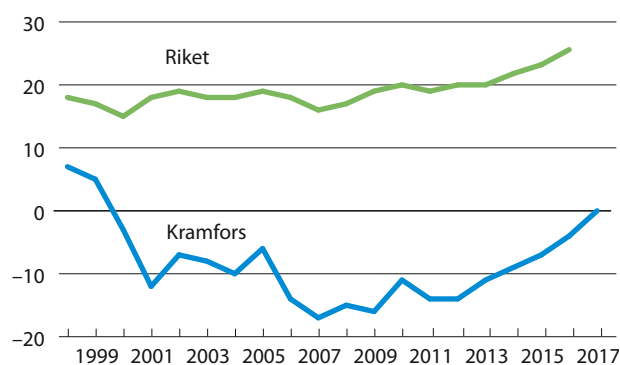
De kommunala bolagen hade ett sammantaget resultat på 6,2 mkr (7,8). Huvuddelen av resultatet låg i Krambo.

Soliditet

Soliditet visar nettoförmögenheten i relation till de totala tillgångarna. Måttet uttrycks i procent. Åtagande för pensioner intjänade före 1998 brukar läggas till. För Kramfors läggs pensionsåtagandet in som ett nettoåtagande med avdrag för överförda medel till pensionsstiftelsen. Soliditeten är mycket svår att påverka på kort sikt. Den brukar ses som ett mått på långsiktig betalningsförmåga.

Soliditet i kommunkoncernen inklusive pensioner före 1998

(Procent)

Källa: SCB:s hemsida offentlig ekonomi

Soliditeten för kommunkoncernen är negativ sedan år 2000. Det betyder att skulderna är större än tillgångarna. För hela riket har soliditeten varit stabil på 15–25 procent. För att Kramfors ska hamna på ett riksgenomsnitt krävs att det egna kapitalet förbättras med drygt 400 mkr. Att förbättra soliditeten till genomsnittet för riket via årliga resultat tar därför mycket lång tid.

Prognoser och budgetföljsamhet

(mkr)	2017			2016		
	April	Delår	Utfall	April	Delår	Utfall
BAS-nämnden	-30,2	-29,4	-0,4	7,1	9,6	12,2
BKU-nämnden	-16,7	-13,4	-0,3	2,9	6,5	3,8
Miljö- och byggnämnden	0,0	0,6	0,8	0,0	0,8	0,9
Överförmyndarnämnden	-0,8	1,1	1,0	0,0	0,0	-0,2
Revision	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunstyrelsen	-2,4	3,3	-4,2	0,0	2,0	12,1
Avvikelse för nämnder	-50,1	-37,8	-3,1	10,0	18,9	28,8
Årets resultat	21,7	23,1	31,7	24,1	37,0	13,2

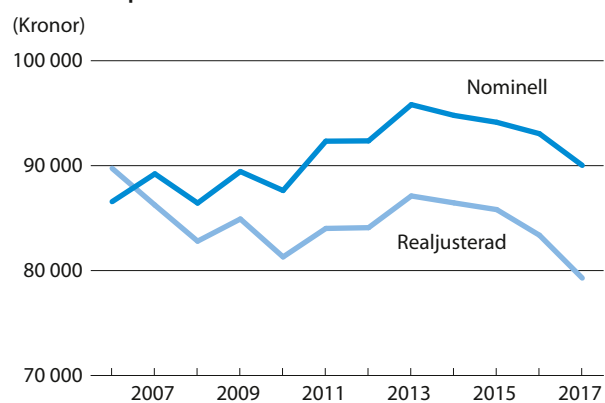
Tabellen visar verksamheternas budgetavvikelser. För årets resultat visar tabellen prognos respektive faktiskt utfall.

I jämförelse med prognosen i delårsbokslutet uppvisade BAS- och BKU-nämnderna stora avvikelser. De förklaras till stor del av att nämnderna erhöill tilläggsbudget (BAS-nämnden 20,5 mkr och BKU-nämnden 13,4 mkr) under senare delen av året. De fördelade budgetmedlen hade sitt ursprung i det särskilda statsbidraget som kommunen erhöill för flyktingsituationen. Kommunen valde att i bokslutet för 2016 periodisera medlen till 2017. För BAS-nämnden avvek även utfallet av intäkter från Migrationsverket, eftersom de blev högre än vad som antogs i prognosen.

Skuldsättning

Ett av kommunens finansiella mål är att den reala skulden per invånare inte får öka jämfört med utgången av 2006.

Total skuld per invånare

I måttet ingår samtliga skulder och avsättningar i koncernens balansräkning, pensionsåtaganden som tjänats in före 1998 och borgensåtaganden mot utomstående. Från den totala skulden dras likvida medel. I samband med beslut om budget för 2015 reviderades målet, så att effekten av sänkt diskonteringsränta vid beräkning av pensionsskulden skulle exkluderas. Diskonteringsräntan sänktes 2013. Det höjde skulden med 56 mkr, vilket motsvarar drygt 3 000 kronor per invånare. Skuld per invånare är ett nyckeltal som tar lång tid att förändra. Pensionsåtagandet har nu börjat att minska.

Pensionsåtagande och pensionsstiftelse

Pensioner som tjänats in före 1998 redovisas på det sätt lagen föreskriver, det vill säga som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. I årsredovisningen 1998 fanns åtagandet i balansräkningen som en skuld. Med då gällande beräkningsregler värderades det till 341,7 mkr. I denna årsredovisning värderas samma åtagande till 599,7 mkr. Trots att inget nytt intjänande sker har åtagandets värde nästan dubblats. Det finns flera anledningar. Dels har antaganden om livslängd ökat i beräkningen, dels värdesäkras åtagandet och räknas därmed upp årligen. Eftersom åtagandet är förmånsbestämt påverkar också förändringar i det allmänna pensionssystemet. De år den så kallade bromsen slår till i det allmänna pensionssystemet ökar åtagandet. Under senare år är det framför allt sänkningar av diskonteringsräntan som lyft åtagandet.

Enligt regelverket för redovisning ska pensionsutbetalningar redovisas som kostnader. Pensionsutbetalningarna och därmed de redovisade kostnaderna väntas vara som störst runt 2030. För att kapa toppåren på utbetalningarna har kommunen bildat en pensionsstiftelse. Vid tre tillfällen har pengar förts över till stiftelsen. År 2012 insattes en del (24,1 mkr), 2013 sattes huvuddelen (75,6 mkr) in och i april 2017 gjordes den senaste insättningen (20,1 mkr). Totalt insatt är 119,9 mkr. Kommunen har tagit kostnader för överföringen till stiftelsen och löneskatten det medför, med avsikten att minska kostnadsbelastningen längre fram genom att hämta gottgörelse från stiftelsen. Underlaget för löneskatt minskar då gottgörelse hämtas, vilket betyder att effekten av löneskatt blir neutral jämfört med motsvarande tillväxt i placeringar i egen balansräkning.

Pensionsstiftelsen ska löpande rapportera vid tre tillfällen under året till kommunstyrelsen. Vid den senaste rapporteringen, som grundade sig på avläst värde för innehaven den 31 december 2017, uppgick värdet till 161,2 mkr. Andelen aktier och aktiefonder utgjorde då 58 procent av innehavet. Räntebärande placeringar utgjorde 31 procent. Resterande del utgörs av så kallade alternativa investeringar där även hedgefonder ingår. Stiftelsens styrelse har fyra möten per år. Styrelsens beslut om placeringar styrs av placeringsriktlinjer. De säger bland annat att andelen aktier får variera mellan 30 och 70 procent med ett normalläge på 50 procent. Stiftelsen har vid de två senaste mötena minskat aktievikten, så att den nu ligger något lägre än den 31 december 2017. Styrelsens protokoll och rapporteringen till kommunstyrelsen finns att läsa på kommunens webbplats.

Det totala pensionsåtagandet framgår av noten till poster inom linjen. Ansvarsförbindelsen, som är huvuddelen av det totala pensionsåtagandet, uppgår alltså till 599,7 mkr. Pensionsstiftelsen förvaltade ett kapital på 161,2 mkr i slutet av december 2017. För att kunna se hur stor del av åtagandet som stiftelsen täcker måste man ta hänsyn till att löneskatten redan är betald. Räknar man upp stiftelsekapitalet med löneskatt får man ett totalt värde på cirka 210 mkr. Ställs sedan detta värde i relation till ansvarsförbindelsen, visar det sig att stiftelsen täcker cirka 35 procent av åtagandet i ansvarsförbindelsen.

Pensionsåtagande

(mkr)	2017	2016
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	73,8	72,6
Ansvarsförbindelser - pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland avsättningar	601,0	612,4
Intjänat under året	38,5	33,3
Totala förpliktelser	713,3	718,3
Avgår finansiella placeringar avseende pensionsmedel	149,0	149,0
Återlånade medel	564,3	569,3

Drift- och investeringsredovisning

Driftredovisning per nämnd/styrelse

Nämnd/styrelse (mkr)	Redovisning 2017				Avvikelse 2017	Redovisat 2016
	Budget 2017	Kostnader	Intäkter	Netto		
Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden	- 537,5	- 765,3	227,3	- 538,0	- 0,4	- 498,9
Barn-, kultur- och utbildningsnämnden	- 407,1	- 517,1	109,7	- 407,3	- 0,3	- 381,7
Miljö- och byggnämnden	- 9,6	- 15,0	6,2	- 8,7	0,8	- 8,3
Överförmyndarnämnden	- 3,8	- 5,1	2,3	- 2,8	1,0	- 2,9
Revision	- 1,5	- 1,5	0,0	- 1,5	0,0	- 1,5
Kommunstyrelsen	- 199,1	- 433,3	230,0	- 203,3	- 4,2	- 180,4
Summa nämnder/styrelser	- 1 158,6	- 1 737,2	575,5	- 1 161,7	- 3,1	- 1 073,8
Finansiering	8,9	- 29,8	44,7	14,8	6,0	20,6
Totalt	- 1 149,8	- 1 767,1	620,2	- 1 146,9	2,9	- 1 053,2
<i>Övriga resultatsteg</i>						
Avskrivningar	- 34,9	- 38,2		- 38,2	- 3,3	- 38,0
Jämförelsestörande intäkter	1,4		1,3	1,3	- 0,1	1,4
Jämförelsestörande kostnader				0,0	0,0	- 25,0
Verksamhetens nettokostnader enligt resultaträkningen	- 1 183,2	- 1 805,3	621,5	- 1 183,7	- 0,6	- 1 114,7

Nettoinvesteringar 2016-2012 per förvaltning

Förvaltning (mkr)	Budget 2017	Redovisat 2017	Redovisat 2016	Redovisat 2015	Redovisat 2014	Redovisat 2013
BAS-nämnden	2,3	2,3	3,3	2,6	2,0	0,5
BKU-nämnden	5,3	3,1	1,5	1,5	1,8	2,1
MoB-nämnden				0,2		
KS	64,7	50,5	53,7	26,3	50,4	32,7
Summa	72,4	55,9	58,5	30,6	54,3	35,3

Bland 2017 års större investeringar, 55,9 mkr netto, märks:

Östby vattenverk	8,0
Tjänstecenter Folksam	13,1
Beläggningar	3,4
Bussplan Bollsta	1,9
Latbergets ishall	1,5
Nylands avloppsreningsverk	1,7
Avfallskross	4,1
Investerat i datorer och skrivare	4,9

Av investering på Östby vattenverk på 8,0 mkr finansieras allt av avsättning VA-fond.

Redovisning av beslut om investeringar

Total budget (mkr)	Varav ursprunglig årsbudget ¹⁾	Tilläggsbudget ²⁾
72,4	61,9	10,5

¹⁾ KF Budget § 86/2016.

²⁾ KS § 45/2017.

Viktiga händelser

Kramfors fyllde 70 år och firandet satte sin prägel på hela året. Invigningen i januari ägde rum i Christoffergallerian med högtidstal, tårta och underhållning. Därefter avlöste evenemangen varandra i hela kommunen. Musikevenemangen var många och inkluderade lokala körarrangemang, allsång på torget, men även en musikalisk tidsresa med gymnasiets musikalelever. Avslutningskonserten i januari drog fullt hus. Mångfalden av evenemang under jubileumsåret var stor och sträckte sig från sparkrace via fotoutställningar till den välbesökta fotbollsmatchen mellan Lugnviks IF och TV-laget.

Kommunens ambassadörsnätverk fyllde fem år. Nätverket består av människor som brinner för Kramfors som kommun att bo och jobba i och som sprider sina positiva tankar. Nätverket består

av hela 150 personer. Vid företagsgalan i november utsågs skicrossåkaren Sandra Näslund till Årets ambassadör. Andra kändisar som finns med i nätverket är Magdalena Forsberg och Titti Sjöblom. Arbetet ryms numera inom ramen för projektet *Framtidsbygget – en hel kommun*.

Framtidsbygget genererade olika aktiviteter. Under våren genomfördes dialoger på olika ställen i kommunen runt frågan ”Hur ska servicen i vår kommun se ut i framtiden?” En annan medborgardialog handlade om utformningen av området Hagaparken. Genom Framtidsbygget gick över 200 anställda och politiker dessutom en utbildning i dialog och värdskap.

Kramfors klarade även 2017 det ekonomiska balanskravet. Det har kommunen gjort ända sedan 2002.

Det byggs i Kramfors! Flera projekt är på gång. Bland annat har Krambo beslutat att bygga centrala lägenheter. Förutom 20–25 lägenheter ingår ett gruppboende i planeringen. Dessutom ska Husindustrier AB bygga ett flerbostadshus på den så kallade lucktomten bredvid Willys i centrala Kramfors. I flerbostadshuset ingår bland annat 18 hyreslägenheter.

En plan med flera områden som är bra för att utveckla boende och näringsliv togs fram. I dessa områden kan landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS, utgöra skäl till att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. Syftet är att peka ut lämpliga områden utan att äventyra djur-, växt-, natur- och friluftsvärden.

Vattenverket i Östby har renoverats. Det serverar abonnenter från Väja i norr till Klockestrand i söder med dricksvatten. Redan 2006 började de första planerna på ett nytt vattenverk, och nu är Östby ett av Sveriges absolut modernaste vattenverk.

Antalet barn ökar och fler platser i förskolan behövs. Planerna på att bygga en helt ny förskola med två avdelningar lever vidare. I samband med det ses möjligheten över att införa nattis, endera där eller vid någon annan lämplig förskola.

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen ska arbeta för att minska förekomsten av kemikalier och ohälsosamma ämnen där de minsta vistas. Under hösten påbörjades därför arbetet *En giftfri förskola*.

En av de första åtgärderna var att byta ut madrasserna som används vid vila. När första steget är gjort går processen vidare med översyn av lekmaterial, textilier, städning och annat.

Kommunen antog ett jämställdhetsprogram för att utveckla verksamhetsområden och strategier. I samband med det arrangerades en kunskapsdag om jämställdhet och mäns våld mot kvinnor. Dagen besöktes av 400 deltagare: yrkesverksamma i polis och socialtjänst, politiker och andra beslutsfattare, rektorer, chefer, skola, hälso- och sjukvård samt operativ personal och ideella organisationer.

All personal som arbetar på gruppboenden eller med personlig assistans, stödboende och daglig verksamhet deltog i kompetensutveckling via *Kunskapsboken*. Utbildningarna handlade bland annat om social dokumentation och olika sekretessfrågor. Totalt genomfördes 1 300 utbildningar via nätet.

Under våren utrustades flera särskilda boenden med trådlöst internet. Tillgång till wifi ger de boende ökad livskvalitet och högre delaktighet i samhället.

Varje dag görs cirka 180 larm av äldre i Kramfors kommun. Ett samarbete med Trygghetscentralen i Örebro har lett till säkrare hantering av larmen och till förbättrad arbetsmiljö för anställda i hemtjänsten. Tidigare gick larmen direkt till hemtjänstpersonalen ute i bygderna. Eftersom många ärenden kan avhjälpas på telefon, tecknade BAS-nämnden ett avtal med

Trygghetscentralen. De som jobbar där är utbildade undersköterskor. De har tillgång till Kramfors kommuns scheman och kan, förutom att ge råd och tips, berätta för den som larmar när nästa hemtjänstbesök är planerat. Görs bedömningen att larmet är akut, tar Trygghetscentralen kontakt med Kramfors kommun och kommunens personal åker ut.

I SKL:s mätning av tillgänglighet placerade sig Kramfors i Sverigetopp när det gällde bemötande och att svara på telefon och e-post.

Kommunens kostchef Karin Lidén mottog Landstinget Västernorrlands externa miljöpris för 2016. Hon tilldelades priset för att hon under lång tid varit pionjär för ekologiska livsmedel, klimatsmart mat och lokalt producerade råvaror.

Alla politiker i nämnder och bolag får numera låna surfplattor för att läsa möteshandlingar. Det innebär att det är slut med luntor på ibland hundratals sidor som varje månad ska kopieras och skickas med post till politikerna. Det nya digitala arbetssättet underlättar administrativ hantering och är värdefullt ur hållbarhetssynpunkt.

Minskningen av antalet asylsökande påverkar kommunen. De riktade intäkterna från staten minskar kraftigt, vilket i sin tur gör att Kramfors kommun behöver anpassa verksamheten till nya förutsättningar. Minskningen medför också att befolkningsutvecklingen inte längre är lika positiv. Prioriteringar och effektiviseringar blir därmed viktiga inslag i arbetet de kommande åren.

Framtidsbedömning

Kramfors kommun har en historik av sjunkande invånarantal, hög medelålder och hög arbetslöshet. Befolkningsutvecklingen är en fråga som berör och engagerar alla. Kommunen som organisation har ett stort ansvar för att försöka vända trenden. För att det ska lyckas behöver även kommunens företag och invånare delta i utvecklingen. Arbetet med medborgardialoger i olika frågor är därför viktigt för framtiden.

År 2016 bröts den långa trenden och befolkningsförändringen blev positiv. Sammantaget den senaste femårsperioden ökade befolkningen, även om 2017 slutade med en liten minskning.

Kommunen bedömer att även de närmaste åren kommer att vara stabila befolkningsmässigt.

Flyktingsituationen i landet påverkade kommunen kraftigt. Toppåret när det gäller antalet asylsökande till landet var 2015. De senaste två åren var antalet markant lägre. I Kramfors märks det på så sätt att Migrationsverket stänger boendeplatser. Det gör i sin tur att antalet asylsökande barn som kommunen ska erbjuda förskola och skolgång minskar. Antalet belagda platser på boenden för ensamkommande barn och unga i kommunen minskar också. Situationen är nu sådan att verksamheten behöver anpassas till minskade intäkter.

Flyktingsituationen innebar att kommunen på kort tid gick från ett visst överskott på bostäder till bostadsbrist. Bostadsbolaget Krambo har beslutat att bygga 20–25 nya lägenheter. Ytterligare nya bostäder planeras av andra aktörer.

Bostadsfrågan spelar en stor roll de närmaste åren. Det är viktigt med attraktiva boendemiljöer i hela kommunen och funktionella kommunområden som förenklar vardagen för medborgarna.

Ett nytt bostadsförsörjningsprogram antogs och planarbete pågår på flera fronter, vilket sannolikt innebär fler nya bostadsprojekt de närmaste åren.

Kollektivtrafiken bidrar till bättre förutsättningar för företag och andra arbetsgivare, som får ett större upptagningsområde när det gäller att kunna rekrytera kompetent personal. Ur ett invånarperspektiv kan man vända på synsättet och med Kramfors som utgångspunkt ha nära till intressanta arbeten och ett stort utbud av nöjen och rekreation – allt inom rimliga pendlingsavstånd.

Kramfors ligger geografiskt mycket bra till i Västernorrlands län och kommunen behöver marknadsföra fördelarna som läget innebär.

Enbart ett bra läge räcker inte, utan kommunen måste dessutom vara attraktiv för människor och företag. Vad som är attraktivt är en smaksak, men en utmaning ligger i att bli tydligare i kommunikationen av vad kommunen står för och vill åstadkomma i framtiden.

En viktig och väldigt positiv händelse är att kommunen fastställde en ny vision: *Tillsammans har vi mod att skapa livskraft – i hela kommunen*. Visionen betonar bland annat kreativitet och entreprenöranda, liksom öppenhet för nya idéer.

Personalredovisning 2017

Personal

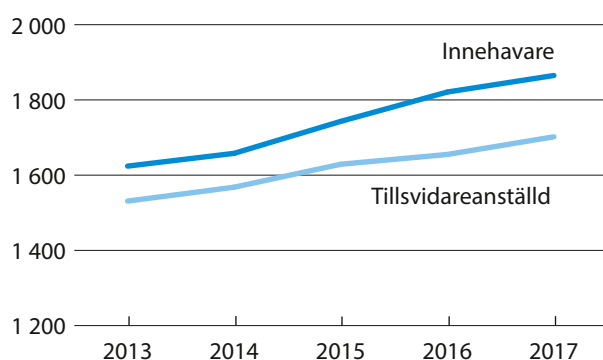
Kramfors kommun är den största arbetsgivaren i kommunen med 1 702 tillsvidareanställda. En stor andel är fyllda 60 år och kommunen behöver rekrytera många nya medarbetare de närmaste åren. Det har blivit svårare och svårare att rekrytera och för en fortsatt välfungerande välfärd är kompetensförsörjning en viktig fråga.

Antal medarbetare

Antalet tillsvidareanställda ökade med 47 personer. Antalet innehavare (tillsvidareanställda och visstidsanställda) ökade från 1 821 till 1 865. Antalet ökade generellt lite grann i alla verksamheter. Några av orsakerna var fler förskoleavdelningar och ökade behov i hemtjänsten.

Utveckling antal tillsvidareanställda och innehavare 2013–2017

(Antal)

Åldersstruktur

Medelåldern hos de tillsvidareanställda sjönk något och var 48,7 år, vilket var den lägsta på många år. Antalet tillsvidareanställda under 30 år fortsatte att öka, vilket är positivt med tanke på att kommunen haft väldigt få yngre medarbetare. Andelen tillsvidareanställda som fyllt 60 år sjönk, men var fortfarande hög, 20 procent, vilket innebär att var femte medarbetare beräknas gå i pension de närmaste fem åren. Det är en stor utmaning att kunna rekrytera kompetenta medarbetare för att ersätta dem.

Åldersfördelning av antalet personer (tillsvidareanställda) den 31/12 respektive år

	2013	2014	2015	2016	2017
20–29	54	62	98	114	132
30–39	211	201	225	225	246
40–49	404	414	417	403	411
50–59	531	556	551	562	575
60–	331	335	338	351	337

Könsfördelning

Sedan 2011 har andelen män varit relativt konstant, runt 19,5 procent, men 2017 ökade andelen och är nu 20,4 procent. Det är en ganska typisk könsfördelning i en kommun.

Medelsysselsättningsgrad

Medelsysselsättningsgraden ökade marginellt och var drygt 98 procent. Tidigare var skillnaden mellan män och kvinnor tydlig, men den blir allt mindre. Männens medelsysselsättningsgrad var 99 procent och kvinnornas 98.

Personalkostnader

Personalkostnader är den enskilt största kostnaden i budgeten. År 2017 var den 58 procent av bruttokostnaderna.

Medellönen den 31 december var 28 621 kr för tillsvidareanställda. Kvinnorna tjänade 93 procent av vad männen tjänade. Kvinnornas medellön var 28 197 kr och männens 30 271 kr.

Medellön (tillsvidareanställda) den 31/12 respektive år

	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	25 609	26 300	26 997	27 957	28 621
Kvinnor	25 143	25 811	26 525	27 504	28 197
Män	27 553	28 268	28 981	29 823	30 271
Kvinnors lön i procent av männens	91,25	91,31	91,62	92,23	93,14

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron ökade något till 7,61 procent av arbetstiden (7,51). Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningens (BKU) och bistånds-, arbetsmarknads- och sociala serviceförvaltningens (BAS) sjukfrånvaro ökade, medan övriga förvaltningars sjönk något. Det var sjukfrånvaron dag 15–90 som ökade, vilket är oroande, eftersom frånvaron riskerar att övergå i längre sjukskrivningar. De senaste åren har antalet sjukdagar längre än 90 dagar ökat kraftigt. År 2017 avstannade takten och årets ökning var väldigt liten. Kvinnornas sjukfrånvaro fortsatte att öka medan männens var oförändrad. Kvinnornas sjukfrånvaro var nästan dubbelt så hög som männens. Sjukfrånvarokostnaden ökade från 13,5 mkr till 18,3 mkr, vilket berodde på att kort sjukfrånvaro upp till 14 dagar ökade en del och att 15–90-dagarsfrånvaron ökade.

Sjukfrånvaro i procent av arbetstid

År	Totalt	Kvinnor	Män
2017	7,61	8,57	4,60
2016	7,51	8,42	4,60
2015	7,49	8,15	5,20
2014	6,45	7,07	4,26
2013	5,62	6,18	3,63

Sjukfrånvaro i procent av arbetstid fördelat på förvaltning

År	BKU	BAS	KL	MoB
2017	5,05	9,86	4,13	1,81
2016	4,92	9,48	5,39	2,53
2015	5,19	9,16	5,88	4,37
2014	4,63	7,99	4,30	3,47
2013	4,30	6,81	4,29	3,83

Ur Kramfors perspektiv

Kommunen har två stora utmaningar inom personalområdet de närmaste åren: kompetensförsörjningen och det ökade sjuktalet. Att jobba för att kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare blir om möjligt ännu viktigare. Många positiva delar finns att lyfta i arbetet med Kramfors som attraktiv arbetsgivare. Bland annat visade medarbetarundersökningen 2017 att allt fler skulle rekommendera Kramfors kommun som arbetsgivare. Kommunens chefer var nöjda med förutsättningarna för att vara chef, vilket märktes extra tydligt när fyra tidigare chefer i Kramfors kommun valde att återvända efter att ha arbetat några år i andra kommuner i området.

Redovisningsprinciper

Kramfors kommun följer den kommunala redovisningslagen och tillämpar rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Enstaka undantag redovisas även i notapparaten.

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna tillgodogörs kommunen och om intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Periodisering av inkomster och utgifter sker enligt god redovisningssed. Det innebär att inkomster och utgifter bokförs på de perioder de intjänats respektive förbrukats.

Fordringar upptas till de belopp de beräknas inflyta med.

Jämförelsestörande poster redovisas på separata rader i resultaträkningen under verksamhetens nettokostnader och specificeras i not till respektive post.

För att en post ska betraktas som jämförelsestörande ska den uppgå till ett väsentligt belopp och vara av sådant slag att den är sällan förekommande. Sådana transaktioner är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Realisationsvinster vid fastighetsförsäljning redovisas alltid som jämförelsestörande.

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med rekommendationen RKR 4.2. Efter det att bokslutet upprättades publicerade SKL en ny prognos i februari, som pekar på ett utfall som avviker från den tidigare prognosen med -130 tkr.

Investeringsbidrag

Erhållna bidrag till anläggningstillgångar tas upp som förutbetalad intäkt i enlighet med rekommendationen RKR 18 och periodiseras över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Flyktingbidraget

I bokslutet för 2016 gjorde kommunen en avvikelse när det gällde redovisningen av det särskilda statliga flyktingbidraget som mottogs i december 2015. Avvikelsen bestod i att 35 mkr av bidraget periodiserades till 2017, genom att kommunen lät dem ligga kvar som skuld med avsikten att intäktsredovisa dem kommande år. Det var emot RKR:s regler för hur generella statsbidrag ska redovisas. Anledningen var att kommunen ville uppnå en korrekt matchning mellan extra kostnader för det ökade flyktingmottagandet och det riktade statsbidraget, intäkterna.

Den uppbokade skulden i bokslutet 2016 upplöstes i bokslutet 2017, eftersom bidraget i dess helhet intäktsfördes 2017.

Anläggningstillgångar

RKR:s rekommendation 11.4 om materiella anläggningstillgångar innehåller ett explicit krav på komponentavskrivning. Eftersom avskrivningarna ska spegla hur tillgångars värde successivt förbrukas, måste skillnader i förbrukning och nyttjandeperioder av betydande komponenter i en anläggningstillgång beaktas. Om skillnaden förväntas vara väsentlig ska tillgången delas upp på komponenter. Respektive komponent skrivs av separat.

Kramfors införde komponentavskrivningar 2015 och valde att fokusera på tillgångar med ett bokfört restvärde som översteg 1 mkr, och där kvarvarande nyttjandeperiod var mer än 10 år. Objekten fördelades på komponenter enligt en nyckel, om det inte tydligt framgick att objektet kunde hänföras till en viss komponent.

Komponentgrupper

Efter en genomgång av anläggningsrutinen delades objekten in i objekttyper. Alla typer behöver inte komponentindelas, eftersom de inte innehåller komponenter som skiljer sig väsentligt från anläggningen i övrigt när det gäller förbrukningstid. Följande uppdelning och bedömning gjordes av befintliga objekt som delades upp i komponenter:

Objekttyp	Grupp
Kontor och offentliga lokaler	1
Äldreboenden och sjukhem	2
Simhallar	3
Ishallar	4
Sporthallar och idrottshallar	5
Vattenverk och avloppsreningsverk	6
Gator och vägar	7
Höga Kusten Airport	8
Kyrkdal markbäddar	9
Högbergets avfallsstation	10
Kramfors IP	11
Gångbro över riksväg 90	12
Projekt säker ledning	13
Serverrum	14
Leasingfastigheter	15

Avskrivning av anläggningstillgångar

Planenlig avskrivning baseras på ursprungligt anskaffningsvärde och sker utifrån förväntad ekonomisk livslängd. Avskrivningarna påbörjas månaden efter anskaffning eller färdigställande. Finansiella anläggningstillgångar, mark och konst avskrivs inte.

Huvudsakligen tillämpas följande linjära avskrivningstider:

- byggnader och anläggningar, 20–60 år
- maskiner, fordon och inventarier, 3–10 år.

För komponentavskrivning delas varje komponentgrupp upp i sex komponenttyper. Typernas avskrivningstider varierar mellan 10 och 60 år.

Gränsdragning mellan underhåll och investering

Löpande underhåll ska liksom tidigare kostnadsföras, medan tillkommande komponenter och sådana som byts ut läggs till anskaffningsvärdet. Tidigare gjordes bedömningen om vad som var löpande underhåll och vad som var investering oftast så att aktiveringen skedde när åtgärden förbättrat anläggningens prestanda. Aktivering ska nu ske om åtgärden sannolikt

leder till större intäkter eller annan framtida ekonomisk nytta. Det innebär att framför allt planerat underhåll sker som investering. Finns inget nedskrivningsbehov på grund av gamla oavskrivna komponenter leder det, åtminstone inledningsvis, till lägre driftkostnader och större behov av investeringsmedel.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod på minst tre år klassificeras som anläggningstillgång, om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Beloppgränsen är ett halvt basbelopp.

Avsättningar

Kramfors kommun redovisar följande avsättningar:

- avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser
- andra avsättningar
  - *Avsättning för Högbergstippen*
Avsättningen gäller åtgärder för att återställa och bevaka Högbergets avfallsstation efter avslutad drift. Den totala kostnaden i dagens penningvärde uppgår till 29,3 mkr för återställning och 1,5 mkr för bevakning. Årets avsättning beräknas som kalkylerad kostnad i relation till tillförd mängd. Det gör att tidigare avsättningar räknas upp genom kostnadshöjningar i kalkylen. År 2017 ökade kostnaderna med 1,1 mkr, vilket påverkade årets resultat.
  - *Avsättning för förlusttäckning gymnasieförbundet.*
  - *Investeringsfond för va.*
Kommunstyrelsen § 55 med diarienummer KS 2015/151 beslutade att 7,6 mkr ska avsättas till en investeringsfond för va. Avsättning till fonden gjordes 2016 med 6,5 mkr och 2017 med 3,5 mkr. Enligt investeringsplanen ska medlet tas i anspråk för investeringar 2015–2020 och successivt upplösas under avskrivningstiden.

Redovisning av lånekostnader

Lånekostnader i samband med investeringar kan enligt rekommendationen RKR 15.1 redovisas både enligt huvudmetoden och enligt alternativregeln. Kommunen följer huvudmetoden. Lånekostnader belastar alltså resultatet för perioden de hör till.

År 2017 användes en ränta på 2,5 procent när man beräknade värdet av de finansiella kostnader som ingår i tillgångens bokförda värde.

Pensioner

Förpliktelser för pensionsåtagande för anställda i kommunen beräknas enligt RIPS 07. Pensionsåtaganden för anställda i de företag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt Bokföringsnämnden. För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

En pensionsskuld som intjänats före 1998 tas upp som ansvarsförbindelse enligt blandmodellen. En pensionsskuld som uppstått efter 1998 tas upp som avsättning i balansräkningen. Pensionskostnaden redovisas i resultaträkningen inklusive den särskilda löneskatten på 24,26 procent.

En pensionsstiftelse inrättades 2012. Medel på 24,1 mkr sattes in då och 75,6 mkr sattes in 2013 samt 20,1 mkr 2017. På insättningarna betalas löneskatt året efter.

Förtroendevalda med mer än 40 procents sysselsättningsgrad har visstidsbegränsande arvodesvillkor med visstidspension. Den regleras i PBF (Bestämmelser om pension och avgångsersättning för förtroendevalda) som antogs av kommunfullmäktige 2003-01-27 § 56, att gälla från och med den 1 januari 2003. Antalet förtroendevalda med dessa arvodesvillkor var 2 vid årets slut. En förtroendevald har en vilande visstidspension på grund av att personen har ett annat förtroendeuppdrag. Ett avtal OPF-KL (Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda) antogs av kommunfullmäktige 2014-10-27 § 6. Det tillämpas för förtroendevalda som tillträtt nya uppdrag efter valet 2014 eller senare. För tillfället omfattas 3 personer av avtalet.

Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår det helägda moderbolaget Kramfors Kommunhus AB som omfattar Kramfors Bostads AB, Kramfors Industri AB och Kramfors Mediateknik AB.

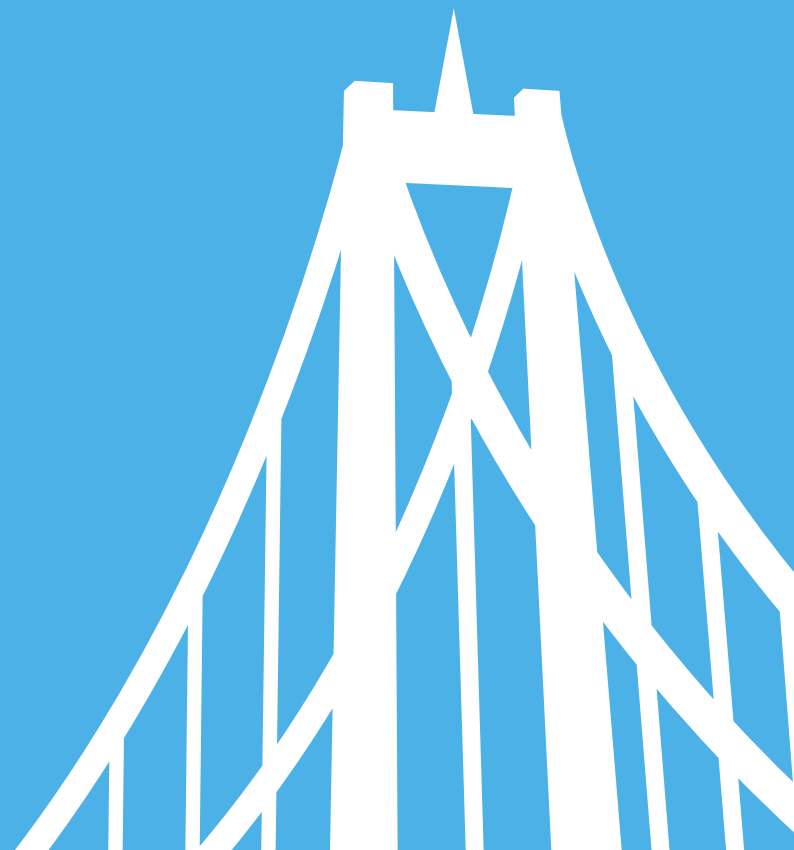
I den sammanställda redovisningen ingår också ett hälftenägande av Höga Kusten Airport. Räddningstjänsten, som är ett kommunförbund, tas in till cirka 33 procent.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Metoden innebär att vid förvärvstillfället förvärvat eget kapital i kommunala bolag elimineras, varefter intjänat kapital räknas in i koncernens eget kapital. Den proportionella metoden innebär att endast den andel kommunen äger av bolaget tas in i redovisningen. Det finns vissa olikheter i redovisningsprinciperna mellan kommun och bolag, men de bedöms inte vara så stora att man behöver göra några justeringar. Inom koncernen förekommer omfattande transaktioner mellan de ingående enheterna. Alla sådana transaktioner av väsentlig karaktär elimineras.

Ekonomisk sammanställning

Resultaträkning

Löpande prisnivå, mkr	KOMMUNEN			KONCERNEN		
	Not	2017	2016	Not	2017	2016
Verksamhetens intäkter	1	469,1	472,3	1	596,9	600,6
Verksamhetens kostnader	2	-1 616,0	-1 525,5	2	-1 707,6	-1 588,7
Avskrivningar	3	-38,2	-38,0	3	-74,5	-72,6
Jämförelsestörande intäkter	4	1,3	1,4	4	0,4	0,0
Jämförelsestörande kostnader	4	0,0	-25,0	4	0,0	-25,5
Verksamhetens nettokostnader		-1 183,7	-1 114,7		-1 184,8	-1 086,3
Skatteintäkter	5	832,6	809,9		832,6	809,9
Generella statsbidrag, netto	6	382,7	317,8		382,7	317,8
Finansiella intäkter	7	4,4	4,5	5	2,7	2,8
Finansiella kostnader	8	-4,4	-4,3	6	-18,8	-19,2
Skatter och minoritetsandelar				7	22,3	-2,4
Resultat före extraordinära poster		31,7	13,2		36,7	22,6
Bokslutsdispositioner, skatter med mera						
ÅRETS RESULTAT	9	31,7	13,2		36,7	22,6

Kassaflödesanalys

Löpande prisnivå, mkr	KOMMUNEN			KONCERNEN	
	Not	2017	2016	2017	2016
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		31,7	13,2	36,7	22,6
Justering för ej likviditetspåverkande poster, not 1		37,4	40,6	77,0	86,3
Minskning av avsättningar på grund av utbetalningar					
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		69,0	53,7	113,6	108,9
–Ökning/+minskning kortfristiga fordringar	18	1,1	– 10,6	– 15,2	– 7,3
–Ökning/+minskning förråd och varulager	17	– 0,4	– 0,4	– 0,4	– 0,4
+Ökning/–minskning kortfristiga skulder	24	– 23,8	28,5	– 11,4	33,3
Kassaflöde från den löpande verksamheten		45,9	71,2	86,6	134,5
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar		– 55,9	– 58,5	– 98,7	– 110,8
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0,3		0,3	
Investering i finansiella anläggningstillgångar	11	0,0	– 1,5		– 1,5
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar					
Kassaflöde från investeringsverksamheten		– 55,6	– 59,9	– 98,4	– 112,3
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån				4,9	
Amortering av långfristiga skulder				– 4,0	– 4,8
Ökning långfristiga fordringar				0,0	0,0
Minskning av långfristiga fordringar	12	0,0	0,0		
Minskning av avsättningar på grund av utbetalningar					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		0,0	0,0	0,9	– 4,8
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur					
ÅRETS KASSAFLÖDE		– 9,7	11,2	– 10,9	17,4
Likvida medel vid årets början		171,5	160,2	177,8	160,4
Likvida medel vid årets slut		161,8	171,5	166,9	177,8
Not 1 Specifikation av ej likviditetspåverkande poster					
Justering för av- och nedskrivningar		38,2	38,0	74,5	72,6
Justering för gjorda avsättningar		5,7	9,6	6,6	10,4
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster		– 6,5	– 7,0	– 4,1	3,3

Balansräkning

Löpande prisnivå, mkr	KOMMUNEN			KONCERNEN		
	Not	12/31/2017	12/31/2016	Not	12/31/2017	12/31/2016
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
- Goodwill med flera immateriella tillgångar						
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	13	521,2	507,7	8	1 444,8	1 450,6
- Maskiner och inventarier	14	30,7	25,9	9	76,4	70,3
- Konst	15	3,2	3,1	9	3,2	3,1
- Finansiella anläggningstillgångar	16	79,8	79,8		30,3	7,8
Summa anläggningstillgångar		634,9	616,5		1 554,7	1 531,9
Omsättningstillgångar						
- Förråd, exploateringsfastigheter	17	5,1	4,7		5,1	4,7
- Kortfristiga fordringar	18	117,5	118,6	10	106,9	115,6
- Kassa och bank	19	161,8	171,5	11	161,9	171,6
Summa omsättningstillgångar		284,4	294,8		273,9	291,9
Summa tillgångar		919,3	911,2		1 828,6	1 823,8
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
- Eget kapital		348,7	335,5		407,0	385,8
- Nedskrivning eget kapital, komponentavskrivning		0,0	0,0		0,5	- 2,0
- Årets resultat		31,7	13,2		36,7	22,6
Summa eget kapital	20	380,3	348,7	12	444,1	406,4
Minoritetsintresse					0,0	0,0
Avsättningar						
- Avsättningar för pensioner och förpliktelser	21	73,8	72,6	13	85,3	83,2
- Andra avsättningar	22	40,6	36,1	14	43,9	39,3
Summa avsättningar		114,4	108,7		129,2	122,6
Skulder						
- Långfristiga skulder	23	132,4	138,0	15	944,6	948,6
- Kortfristiga skulder	24	292,1	315,8	16	310,7	346,2
Summa skulder		424,5	453,8		1 255,3	1 294,8
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		919,3	911,2		1 828,6	1 823,8
Poster inom linjen						
Pensionsåtaganden före 1998		601,0	612,4		601,0	612,4
Insatt i pensionsstiftelse inklusive löneskatt på detta		149,0	149,0		149,0	149,0
Borgensåtaganden	25	862,1	862,5		0,8	1,2

Nothänvisningar

Kommunen

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 1 Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter enligt driftredovisningen	620,2	619,2
Avgår interna poster	- 151,1	- 146,9
Summa	469,1	472,3

Interna poster består av interna hyror, kapitalkostnader samt interna tjänster.

RKR 18 Redovisning av intäkter

Erhållna bidrag till anläggningstillgångar tas upp som en förutbetalad intäkt i enlighet med rekommendationen RKR 18 och periodiseras över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Not 2 Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader enligt driftredovisningen	1 767,1	1 672,4
Avgår interna poster	- 151,1	- 146,9
Summa	1 616,0	1 525,5

Interna poster består av interna hyror, kapitalkostnader samt interna tjänster.

Därav pensionskostnader

Årets ökning av pensionsavsättning	- 0,4	- 0,5
Årets utbetalningar	35,6	33,0
Årets intjänade individuella del för utbetalning	38,5	33,3
Insatt i pensionsstiftelse	0,0	25,0
Summa	73,8	90,8

Beloppen inkluderar löneskatt.

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 3 Avskrivningar

Mark, byggnader och tekniska anläggningar	24,6	24,5
Maskiner och inventarier	13,6	13,5
Summa	38,2	38,0

Avskrivningar

Planenlig avskrivning baseras på ursprungligt anskaffningsvärde och sker utifrån förväntad ekonomisk livslängd. I kommunen påbörjas avskrivningarna månaden efter anskaffning/färdigställande. Finansiella anläggningstillgångar, mark och konst avskrivs inte.

Huvudsakligen tillämpas följande linjära avskrivningstider:

Byggnader och anläggningar 20, 33, 50 och 60 år.

Maskiner, fordon och inventarier 3–10 år.

Not 4 Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande intäkter		
Reavinst försäljning diverse fastigheter	1,3	1,4

Jämförelsestörande kostnader

Utbetalning medel till pensionsstiftelsen	0,0	- 25,0
---	-----	--------

Summa netto	1,3	- 23,6
--------------------	------------	---------------

Not 5 Skatteintäkter

1. Preliminära månatliga inbetalningar	835,4	813,0
2. Slutavräkning avseende förra året rättelse	1,0	0,8
3. Slutavräkning avseende innevarande år prognos	- 3,8	- 3,8
Summa	832,6	809,9

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 6 Generella statsbidrag netto

Inkomstutjämnning	229,7	206,1
Kostnadsutjämnning	14,8	34,0
Strukturbidrag	2,0	2,0
Regleringsbidrag/-avgift	-0,2	-0,6
Särskilt statsbidrag LSS	39,5	32,0
Fastighetsavgift	34,6	34,4
Tillfälligt stöd flyktingsituation/kompensation sociala avgifter	62,3	10,0
Summa	382,7	317,8

Not 7 Finansiella intäkter

Räntor egna medel, dröjsmålsräntor	4,4	4,5
Summa	4,4	4,5

Not 8 Finansiella kostnader

Räntor anläggningslån med mera	2,8	3,7
Finansiell kostnad pensioner	1,6	0,6
Summa	4,4	4,3

Finansiell kostnad pensioner avser den ränta som utgår på intjänad pension som redovisas i balansräkningen. Kvarstående avsättning som ränteberäknas utgörs av intjänad kompletterande ålderspension samt efterlevandepension och särskild ålderspension.

Kommunen följer huvudregeln enligt RKR 15.1. Lånekostnader belastar således resultatet för den period till vilken de hänförs sig.

Not 9 Årets resultat

Kommunal redovisningslag föreskriver att avstämning ska göras mot balanskravet:

Årets resultat enligt resultaträkningen	31,7	13,2
Avgår realisationsvinster	-1,3	-1,4
Årets resultat enligt balanskravet	30,3	11,7

Realisationsvinster består av reavinst vid försäljning av fastigheter till Krambo.

Not 11 Kassaflödesanalys

Investering i finansiella anläggningstillgångar	0,0	1,5
Kommuninvest särskild medlemsinsats		
Avser aktier i nybildade bolaget Ostkustbanan AB		

Not 12 Kassaflödesanalys

Minskning av långfristiga fordringar	0,0	0,0
--------------------------------------	-----	-----

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 13 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

<i>Allmän markreserv</i>		
Ingående bokfört värde	21,2	21,2
Försäljning		
Nyanskaffningar	0,1	
Nedskrivning		
Utgående bokfört värde	21,4	21,4

Verksamhetsfastigheter

Ingående bokfört värde	120,2	126,1
Försäljning		
Nyanskaffningar	2,8	2,0
Avskrivningar	7,6	7,8
Utgående bokfört värde	115,4	120,2

Fastigheter för affärsverksamhet

Ingående bokfört värde	151,6	127,0
Försäljning		
Nyanskaffningar	16,3	31,9
Avskrivningar	7,4	8,1
Justering IB från föregående år		0,8
Utgående bokfört värde	160,5	151,6

Publika fastigheter

Ingående bokfört värde	136,7	134,7
Försäljning		
Nyanskaffningar	7,4	8,8
Avskrivningar	6,8	6,8
Justering IB från föregående år		0,0
Utgående bokfört värde	137,3	136,7

Fastighet för annan verksamhet

Ingående bokfört värde	40,8	37,0
Försäljning		
Nyanskaffningar	14,8	5,5
Avskrivningar	2,0	1,7
Utgående bokfört värde	53,6	40,8

Leasingtillgång Krambo

Ingående bokfört värde	37,2	41,3
Nyanskaffningar		
Avskrivningar	4,1	4,1
Utgående bokfört värde	33,0	37,2

Summa mark, byggnader och tekniska anläggningar

	521,2	507,7
--	--------------	--------------

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
Not 14 Maskiner och inventarier		
Ingående bokfört värde	25,9	24,4
Försäljning		
Nyanskaffningar	12,8	10,2
Avskrivningar	8,0	7,9
Justering IB från föregående år		- 0,8
Utgående bokfört värde	30,7	25,9

RKR 12.1 Immateriella anläggningstillgångar

Utgifter hänförliga till vad som enligt RKR 12.1 kan klassificeras som immateriella tillgångar har kostnadsbokförts och således redovisas inga immateriella anläggningstillgångar i balansräkningen.

RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst 3 år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Gränsen för mindre värde har satts till 1/2 basbelopp.

Not 15 Konst

Ingående bokfört värde	3,1	3,1
Nyanskaffningar	0,1	0,1
Utgående bokfört värde	3,2	3,1

Not 16 Finansiella anläggningstillgångar

<i>Aktier, andelar</i>		
Kramfors Kommunhus AB	72,0	72,0
Övriga bolag	3,6	2,1
Delsumma	75,6	74,1
<i>Långfristiga fordringar</i>		
Långfristiga fordringar på koncernbolag		
Långfristiga fordringar på övriga bolag/föreningar		
Förlagslån Kommuninvest	4,2	5,7
Avgår: kortfristig del av långfristig fordran		
Delsumma	4,2	5,7
Summa	79,8	79,8

Not 17 Förråd, exploateringsfastigheter

VA-material med mera	1,8	1,4
Exploateringsfastigheter	3,3	3,3
Summa	5,1	4,7

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
Not 18 Kortfristiga fordringar		
Fakturafordringar	29,6	25,3
Övriga fordringar, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	88,0	93,3
Kortfristig del av långfristig fordran		
Summa	117,5	118,6

Not 19 Kassa och bank

Checkräkning (kommunens eget koncernkonto)	110,7	130,0
Checkräkning (netto övriga koncernkonton)	51,1	41,4
Kontantkassa	0,0	0,0
Summa	161,8	171,5

Koncernkontotillgodohavanden, brutto

Kramfors kommun ¹⁾	112,8	132,6
Kramfors Kommunhus AB	- 1,3	- 1,2
Krambo Bostads AB	25,8	11,8
Kramfors Industri AB	- 6,1	- 5,3
Kramfors Mediateknik AB	- 8,5	- 4,4
Höga Kusten Airport AB	3,1	3,7
Räddningstjänstförbundet	35,8	34,3
Summa	161,7	171,4

¹⁾ Avvikelsen mot kommunens bokföring förklaras av olika bokföringsdatum i bankens och kommunens bokföring samt ej fördelat saldo på koncernens räntekonto. Övriga enheters konton balanseras av en lika stor kort skuld.

Not 20 Eget kapital

Ingående eget kapital enligt balansräkning	348,7	335,5
Årets resultat	31,7	13,2
Utgående eget kapital	380,3	348,7

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 21 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Avsättning exklusive särskild ålderspension	67,1	65,3
Avsättning för särskild ålderspension	6,7	7,3
Summa	73,8	72,6

Ingående avsättning	72,6	71,4
Pensionsutbetalningar	-3,9	-3,3
Nyintjänad pension	2,9	3,7
Ränta	1,2	0,9
varav ändrad diskonteringsränta	0,3	0,0
Indexering	0,8	-0,2
Övrigt	-0,1	-0,1
Förändring av löneskatt	0,3	0,3
Utgående avsättning	73,8	72,6

Specifikation

Särskild avtalspension	0,7	0,9
Förmånsbestämd ålderspension	58,5	57,3
PA-KL-pensioner		
Efterlevandepension	0,1	0,3
Visstidspensioner		
Summa pensioner	59,4	58,4
Löneskatt	14,4	14,2
Summa pensioner inklusive löneskatt	73,8	72,6

Aktualiseringsgraden avläst 2017-12-31 var 96 procent.

Upplysningar om pensionsförpliktelser RKR 2.1

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS 07. Pensionsåtaganden för anställda i de företag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt Bokföringsnämnden. För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

Intjänade pensioner avseende år 2017 ligger som kortfristig skuld. Intjänade pensioner före 1998 redovisas inom linjen som åtagande. En pensionsstiftelse inrättades i början av 2012. Medel på 24,1 mkr sattes in 2012 och medel på 75,6 mkr sattes in 2013, på detta betalas löneskatt året efter. År 2016 har medel på 25,0 mkr avsatts för att sättas in i pensionsstiftelsen. Förtroendevalda med mer än 40 procent sysselsättningsgrad har visstidsbegränsande arvodesvillkor med visstidsbegränsande pensionen regleras i PBF antaget av kommunfullmäktige 2003-01-27 § 56, att gälla från och med 2003-01-01. Antalet förtroendevalda med dessa arvodesvillkor uppgick 2017-12-31 till 2. En förtroendevald har en vilande visstidspension på grund av annat förtroendeuppdrag. Ett nytt avtal OPF-KL är antaget av fullmäktige 2014-10-27 § 6. Det tillämpas på förtroendevalda som nytillträder uppdrag efter valet 2014 eller senare. För tillfället är det 3 personer som omfattas av detta avtal.

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Totala pensionsåtaganden 31/12

Avsättningar	73,8	72,6
Ansvarförbindelse	601,0	612,4
Intjänat under året	38,5	33,3
Avgår det som täcks via pensionsstiftelse inklusive löneskatt på insatta medel	149,0	149,0
Totalt åtagande för pensioner	564,3	569,3

Not 22 Andra avsättningar

Avsättning för återställande av Högbergstippen	22,8	21,7
Avsättning förlusttäckning gymnasieförbundet	0,3	0,3
Avsättning VA-fond	17,5	14,1
Summa	40,6	36,1

Avsättning till miljöåtgärder efter avslutad drift

Högbergets avfallsstation

Posten avser avsättning till åtgärder som erfordras för återställning och bevakning efter avslutad drift av Högbergets avfallsstation. Den totala kostnaden beräknas i dagens penningvärde att uppgå till 29,3 mkr för återställning samt 1,5 mkr för bevakning. Årets avsättning beräknas som kalkylerad kostnad i relation till tillförd mängd vilket medför att tidigare avsättningar räknas upp genom kostnadshöjningar i kalkylen. Kommunstyrelsen § 55 med diarienummer KS 2015/151 beslutade att 7 590 tkr ska avsättas till en investeringsfond för VA. Avsättning görs även 2016 och 2017 med totalt 10 000 tkr till investeringsfonden. Enligt investeringsplan ska medlen tas i anspråk för investeringar under tiden 2015 till 2020 och ska successivt upplösas under avskrivningstiden.

Ingående balans återställning	20,7	18,9
Årets avsättning	1,0	1,8
Utgående balans återställning	21,7	20,7

Ingående balans eftervård	1,0	0,9
Årets avsättning	0,1	0,1
Utgående balans eftervård	1,1	1,0

Not 23 Långfristiga skulder

Lån i bank i svenska kronor	87,4	87,4
Långfristig skuld Krambo	0,5	0,5
Finansiell lease	44,6	50,1
Summa	132,4	138,0

Finansiell lease avser försäljning av fastigheter till Krambo 2009 som sedan hyrs tillbaka av kommunen. Redovisning av leasingavtal ska göras enligt RKR 13.2. Kommunen ska klassificera och dokumentera sina leasingavtal i operationella respektive finansiella. Vi har gjort bedömningen att vi endast har operationella leasingavtal med en avtalstid som understiger tre år.

Sammanställning operationella avtal helår 2017-12-31

	Betalningar			
	t.o.m. 2017- 12-31	näst kom- mande 12 mån	13 till 60 mån	efter 60 mån
Operationell leasing inventarier och utrustning	2,9	2,1	0,9	0,0
Operationell lease fordon	5,5	4,4	2,4	
Total operationell lease	8,4	6,6	3,3	0,0

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
Not 24 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	54,1	46,2
Källskatt med flera lönerelaterade	105,2	103,5
Intjänad pensionsrätt	38,5	33,3
Skulder koncernkontotillgodohavanden	51,1	41,4
Övriga skulder och upplupna kostnader	43,1	56,6
Särskilt flyktingbidrag	0,0	34,8
Summa	292,1	315,8

Not 25 Inom linjen		
Krambo Bostads AB	846,8	846,8
Kramfors Industri AB	2,2	2,2
Kramfors Mediateknik AB	6,8	6,8
Höga Kusten Airport AB	5,5	5,5
Egnahem 40 procent förlustansvar	0,8	1,2
Summa	862,1	862,5

Under 2004 såldes fastigheten där Kramfors vårdcentral är belägen. Kommunen och landstinget har separata hyreskontrakt med den nye fastighetsägaren. Kommunens hyreskontrakt sträcker sig över 30 år. År 1–5 är årshyran 1 202 372 kr. År 6–10 är årshyran 1 206 092 kr. År 11–15 är årshyran 1 250 972 kr +/- 2 660 kr per punkt som den 5-åriga swapräntan avviker från 4,5 procent. Åren därefter minskar regleringen för ränteavvikelsen.

Kramfors kommun har i juni 2005 ingått en solidarisk borgen så som för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner och landsting/regioner som per 2017-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförpliktelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Kramfors kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2017-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 342 483 929 484 kronor och totala tillgångar till 349 243 746 321 kronor. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 046 236 760 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 1 068 461 990 kronor.

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
<i>Pensionsåtaganden</i>		
Ränte- och basbeloppsuppräknig	16,4	8,9
Utbetalningar	- 30,8	- 29,0
Sänkning av diskonteringsränta	0,0	0,0
Aktualisering	0,0	0,0
Övriga förändringar netto	3,2	6,0
Årets förändring	- 11,2	- 14,1

<i>Ansvarsförbindelse pensioner</i>		
Ingående balans	612,4	626,2
Ränte- och basbeloppsuppräknig	16,4	8,9
Utbetalningar	- 30,8	- 29,0
Aktualisering	0,0	0,0
Sänkning av diskonteringsränta	0,0	0,0
Förtroendevalda	- 0,2	0,2
Övriga poster	3,2	6,0
Utgående balans ansvarsförbindelse pensioner	601,0	612,4

därav täckt via pensionsstiftelsemedel	149,0	149,0
--	-------	-------

Nothänvisningar

Koncernen

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 1 Verksamhets intäkter

Kommunen	432,1	436,1
Kommunhus	140,8	138,8
Övriga	24,0	25,7
Summa	596,9	600,6

Noten visar intäkterna så som de redovisas i koncernresultaträkningen, det vill säga ägd andel multiplicerat med totala intäkter reducerade med interna mellanhavanden.

Not 2 Verksamhets kostnader

Kommunen	1 467,4	1 380,6
Kommunhus	206,6	176,3
Övriga	33,6	31,8
Summa	1 707,6	1 588,7

Noten visar kostnaderna så som de redovisas i koncernresultaträkningen, det vill säga ägd andel multiplicerat med totala intäkter reducerade med interna mellanhavanden.

Not 3 Avskrivningar

Kommunen	38,2	38,0
Kommunhus	34,2	32,5
Övriga	2,1	2,2
Summa	74,5	72,6

Not 4 Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande intäkt	0,4	0,0
Jämförelsestörande kostnad	0,0	25,5

Utbetalning medel till pensionsstiftelsen 25 mkr.

Not 5 Finansiella intäkter

Kommunen	1,8	1,9
Kommunhus	0,8	0,9
Övriga	0,0	0,0
Summa	2,7	2,8

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 6 Finansiella kostnader

Kommunen	4,4	4,3
Kommunhus	14,3	14,8
Övriga	0,2	0,1
Summa	18,8	19,2

Not 7 Skatter, minoritetsandelar

Skatter betalda	0,0	-1,6
Uppskjuten skatt/minoritetsintresse	22,3	-0,9
Summa	22,3	-2,4

Not 8 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Kommunen	521,2	507,7
Kommunhus	921,8	941,1
Övriga	1,8	1,9
Summa	1 444,8	1 450,6

Not 9 Maskiner och inventarier

Kommunen	30,7	25,9
Kommunhus	33,9	33,6
Övriga	11,8	10,9
Summa	76,4	70,3

Not 10 Kortfristiga fordringar

Kommunen	98,4	109,7
Kommunhus	6,5	4,4
Övriga	2,0	1,5
Summa	106,9	115,6

Not 11 Kassa och bank

Externt saldo koncernkonto*	161,8	171,5
Övrig kassa och bank	0,1	0,1
Summa	161,9	171,6

*Se vidare kommunens balansräkning för specifikation till koncernkontot. Skillnaden mellan externt saldo och den summering av respektive underkontosaldo som görs i kommunens not förklaras av bankens tekniska hantering av kapitalisering av räntor.

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 12 Eget kapital

Ingående eget kapital	406,4	381,2
Justeringar efter föregående bokslut	0,6	4,6
Justerad ingående balans	407,0	385,8
Direktbokat mot eget kapital	0,5	-2,0
Årets resultat	36,7	22,6
Summa	444,1	406,4

Not 13 Avsättningar pensioner och liknande

Kommunen	73,8	72,6
Kommunhus	1,0	1,0
Övriga	10,5	9,6
Summa	85,3	83,2

Löpande prisnivå, mkr	2017	2016
-----------------------	------	------

Not 14 Andra avsättningar

Kommunen	40,6	36,1
Kommunhus	3,0	2,8
Övriga	0,3	0,4
Summa	43,9	39,3

Not 15 Långfristiga skulder

Kommunen	87,4	87,4
Kommunhus	851,8	855,8
Övriga	5,5	5,5
Summa	944,6	948,6

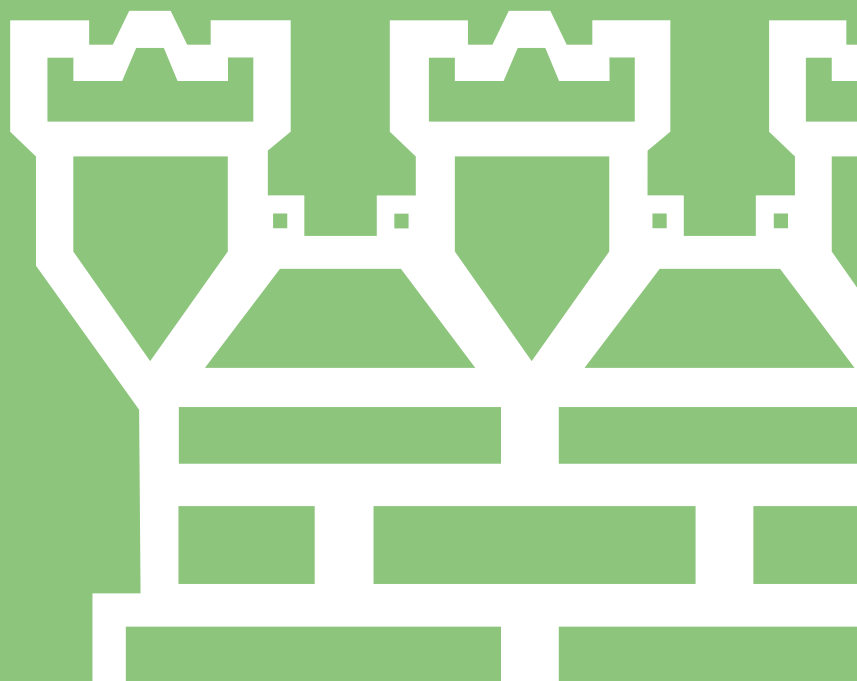
Not 16 Kortfristiga skulder

Kommunen	242,2	290,0
Kommunhus	60,5	49,2
Övriga	8,0	7,0
Summa	310,7	346,2

Verksamhetsberättelser

Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden

Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden (BAS) ska tillsammans med andra förvaltningar och det omgivande samhället främja goda levnadsförhållanden och ge vård, omsorg, stöd och service till familjer och enskilda som behöver det. Nämnden ansvarar även för utbildning för vuxna, kommunala arbetsmarknadsinsatser, att hjälpa nyanlända i vissa praktiska avseenden och för att samordna kommunens roll i asylmottagandet.

Verksamheten styrs till stora delar av socialtjänstlagen, skollagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lag om vård av missbrukare i vissa fall samt hälso- och sjukvårdslagen.

Verksamheten är organiserad i en förvaltningsledning, en avdelning för administration och information, en för kvalitetsledning och hälsa samt sedan den 1 oktober 2017 fyra verksamhetsområden: stöd, vård och omsorg (SVO), individ- och familjeomsorg (IFO), funktionsstöd (FS) samt vuxenutbildning, integration och arbetsmarknad (VIA).

Viktiga händelser under året

Nöjda äldre i kommunen

Den årliga undersökningen *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?* redovisade åter goda resultat för Kramfors. Det gällde både särskilt boende och hemtjänst. Hemtjänsten ökade sin andel nöjda brukare med flera procentenheter. Andelen brukare som tycker att personalen tar hänsyn till önskemål och åsikter minskade. Det ska följas upp.

Välfärdsteknik

Kramfors insatser i teknikutveckling i vård och omsorg uppmärksammades av både Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Kommunens förmåga att möta behov ur brukar-, personal- och verksamhetsperspektiv genom tekniska lösningar beskrevs som ett gott exempel. Kommunens 18 trygghetskameror ökar exempelvis tryggheten för brukaren och ger möjlighet till ostörd nattsömn. Kamerorna ersätter nattliga tillsynsbesök.

I särskilt boende uppdateras larm med ny teknik, genom virtuella kommunikationsservrar istället för fysiska. Det gör det möjligt att hantera larm via arbetstelefoner. Det innebär också att personalen på särskilda boenden kan få sina scheman digitalt. Förändringen sparar tid, papper och pengar. Wifi på de särskilda boendena gör att brukare och besökare kan koppla upp sig mot ett gästnätverk. All legitimerad personal och alla biståndshandläggare har tillgång till trådlös uppkoppling via sina bärbara datorer på plats hos brukare.

En bred satsning på mobilitet i arbetet genomfördes. Den ska göra det möjligt att dokumentera i direkt anslutning till ett besök eller en aktivitet. Ett test som genomfördes med legitimerad personal vid hälso- och sjukvårdsenheten visade bland annat att stressnivåerna minskade och effektiviteten höjdes.

Daglig verksamhet med nya möjligheter

Två nya lokaler togs i anspråk, Navet och Återbruket. Daglig verksamhet heter numera DISA (delaktig i sitt arbete). Ett jobb i DISA betyder gemenskap, att vara efterfrågad och att få bidra med något utifrån sin förmåga. DISA består också av service-tjänster och enskilda placeringar på företag.

Vuxenutbildning på frammarsch

En samlad vuxenutbildning gör det lättare att styra, leda och kunna erbjuda god kvalitet och attraktiv studiemiljö som kan motivera studerande att välja Kramfors som studieort. Ett nytt och modernt vägledningscenter uppfördes. Studie- och yrkesvägledningen är nu samlad och centralt placerad i lokalerna på Campus Kramfors. Arbetet med ytterligare samlokalisering och skapande av ett fullgott lärocenter fortsätter.

Yrkeshögskolan lämnade in ansökningar till Myndigheten för yrkeshögskolan om att få starta nya utbildningar till hösten 2018: psykiatrispecialiserad undersköterska/vårdare/stödpedagog, arbetsledare inom bygg och anläggning samt butiksledare. De två förstnämnda beviljades statsbidrag i januari 2018.

Fler till arbete eller studier

Projektet *TRIA* (Trygghet, Respekt, Insikt och Acceptans) avslutades efter två år med gott resultat. Det riktade sig till ungdomar mellan 15 och 24 år. Målet var att stödja och hjälpa dem som inte hade arbete eller studerade att komma vidare i livet. Av projektets 61 deltagare gick 34 vidare till arbete, studier eller åtgärd hos arbetsförmedlingen. Erfarenheter och arbetssätt från projektet ska användas i befintlig verksamhet i samverkan med barn-, kultur- och utbildningsnämnden.

Målgrupper som står allra längst från arbetsmarknaden ska prioriteras. Därför tog arbetsmarknadsenheten tillsammans med HR-avdelningen fram rutiner och aktualiserade extratjänster i kommunal verksamhet. Cirka 20 extratjänster fanns igång vid årets slut.

Insatser för integration

Kramforshjärtat blev en etablerad mötesplats framför allt för nyanlända, där de kunnat mötas för att umgås, träffa nya människor eller för att ta del av samhällsinformation och träffa representanter för civilsamhället. De flesta besökarna på Kramforshjärtat var män, men riktade insatser görs för att öka andelen kvinnliga besökare.

Antalet elever som studerar svenska för invandrare (SFI) fortsatte att öka. Totalt var 461 elever inskrivna. SFI kombinerat med vårdintroduktionsutbildning startade för tredje året. De flesta eleverna går över till den reguljära undersköterskeutbildningen efter avslutad introduktion. Ytterligare två kombinationer av SFI med yrkesutbildning planeras: SFI-Folksam och SFI-besöksnäring.

Stöd till unga

Nämnden beslutade i början av året att öppna ett stödboende för unga 16–20 år. Därför gjordes lägenheter i andra verksamheter om. Syftet är att ge insatser på hemmaplan till äldre tonåringar i behov av stöd. Både ensamkommande och andra unga beviljades insats i boendet.

Arbetsbelastningen i hela individ- och familjeomsorgen, som i Kramfors även omfattat funktionsstöd, har varit mycket hög de senaste åren. Antalet orosanmälningar har ökat kraftigt och antalet placerade barn och unga har ökat med 55 procent på tre år. Anmälningarna kräver ett snabbt agerande av socialtjänsten.

I efterdyningarna av det stora mottagandet av ensamkommande barn, många nyanlända och det tuffa samhälls- och arbetsklimatet blev svårigheten att rekrytera socialsekreterare akut. Vakanta tjänster innebar att konsulter måste anlitas för att kommunen skulle uppfylla lagkraven. Det var svårt att möta nya behov med fler tidiga och förebyggande insatser, eftersom cheferna fick lösa akuta bemanningsfrågor snarare än att styra och stötta. För att kunna utveckla verksamhetens kvalitet till en lägre

kostnad och för att ge chefer rimlig arbetsbelastning, beslutades att verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg delas i två: funktionsstöd samt individ- och familjeomsorg.

Uppföljning av nämndens mål

Nämndens mål för samtliga indikatorer är att behålla eller förbättra redan goda resultat och förbättra resultat som kan tyda på brister i verksamhetens kvalitet och styrning.

Av 10 indikatorer för målet **nöjda medborgare** var värdet för 6 oförändrat eller förbättrat och för 3 marginellt försämrat. Det är dock oroande att antalet personer som fick vänta mer än tre månader på särskilt boende ökade från 3 till 21. Det kan innebära att det finns behov av fler platser.

För indikatorer som rör målet **god kvalitet** förbättrades 6 och 6 försämrades marginellt. Att allt färre unga som haft insatser från socialtjänsten kommer tillbaka inom ett år brukar betyda att insatserna fungerat.

För indikatorer med koppling till målet om att vara en **attraktiv arbetsgivare** ökade de som rörde styrning, motivation och ledarskap, medan nämnden fortfarande brottades med stigande sjuktal. Antalet delade turer i SVO ökade marginellt.

Målet **god ekonomisk hushållning** uppnåddes på helår. När det gäller målet **prognoser ska vara tillförlitliga**, påverkades måluppfyllelsen av att en tilläggsbudget lades till sent, vilket förbättrade det bedömda resultatet påtagligt.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Område (tkr)	2017 Brutto-kostnad	2017 Brutto-intäkt	2017 Netto-kostnad	2017 Budget-avvikelse	2016 Netto-kostnad
BAS-förvaltningen gemensamt	67 861	19 828	48 033	- 9 696	- 398
Område SVO	316 495	38 718	277 777	- 5 141	296 628
Område IFO	315 435	130 649	184 786	13 875	178 422
Område VIA	65 473	38 129	27 344	546	24 278
Summa	765 264	227 324	537 940	-416	498 930

Orsaker till ekonomiska avvikelser – övergripande

Basnämnden gick in i 2017 med en budget i stor obalans. Skillnaden mellan bedömda behov och nämndens ram uppgick till dryga 29 mkr. Skälet till den stora differensen var främst minskade intäkter från Migrationsverket, men även behovs- och kostnadsökningar på flera områden. Vid nämndens sammanträde i mars presenterades en handlingsplan med konkreta åtgärder och utredningar för att minska kostnaderna. Följande åtgärder beslutades: avsluta sjukskrivningstjänsten *Sjuk & frisk*, minska kostnaderna för beredskapsanställda, upphöra med SFI till personer på anläggningsboende, avveckla en gruppboende inom LSS, avveckla värme-stugan, införa nya, billigare larm på SÄBO, teckna nytt avtal om tolktjänster, avveckla tjänster som praktiksamordnare, flyktingsamordnare, språkstöd-jare, samordnare mot våld i nära relationer och en enhetschef för högre utbildning. De beslutade åtgär-

derna fick en begränsad effekt 2017 (cirka 3,5 mkr), men ger en helårseffekt 2018. En sent beslutad tilläggsbudget innebar ett resultat om -0,4 mkr.

SVO – stöd, vård och omsorg (-5,1 mkr)

Hemtjänsten uppvisade ett underskott på 4,0 mkr. Stora svängningar i behov ställer krav på flexibilitet för att verksamheten ska kunna fungera kostnadseffektivt med hög produktivitet. Sett över året låg volymen drygt 3 procent över budget.

Särskilt boende summerade vid årets slut ett underskott på 3,0 mkr. Underskottet skapades främst i början av andra halvåret. De huvudsakliga förklaringarna var att många vikarier behövde långa inskolningstider och även speciallösningar som busskort och övernattningslägenhet. Svårigheter att rekrytera vikarier till vissa områden ledde till ökade kostnader för fyllnadslön och overtid.

Andra faktorer som bidrog till underskotten var att kostnaderna för sjuklöner steg och omsättningen av ledningspersonal ökade.

Bostadsanpassning summerade avsevärt lägre kostnader än förväntat och visade ett överskott på nästan 1,8 mkr. En minskning av antalet anpassningar och av medelkostnaden per anpassning bidrog.

IFO – individ- och familjeomsorg (+13,9 mkr)

En del av överskottet i individ- och familjeomsorgen (IFO och FS – det nya verksamhetsområdet funktionsstöd) var intäkter som enligt försiktighetsprincipen inte uppbokades 2016. De kom därför in i resultatet först 2017. Nettokostnaden ökade dock med cirka 10 mkr. Kostnadsökningarna förklarades i huvudsak av fler placerade barn, fler ärenden om personlig assistans och höga kostnader för socionomkonsulter. HVB (hem för vård och boende) för ensamkommande barn uppvisade ett bättre resultat än väntat. Det berodde på att personalkostnaderna minskade tack vare en snabb omställning till färre platser. Något fler unga än planerat fanns kvar i verksamheten, vilket innebar högre intäkter.

Eftersom fler fick sysselsättning eller arbete minskade även kostnaderna för bidrag till enskilda.

Gruppboistäder inom LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) redovisade ett överskott som berodde på att en momsintäkt inte blev inlagd i budget och att brukare med stora omvårdnadsbehov inte längre fanns kvar i verksamheten. Gruppboistaden i Prästmon avvecklades under hösten.

VIA – vuxenutbildning, integration och arbetsmarknad (+0,5 mkr)

VIA gick med drygt en halv miljon kronor i överskott. Det var framför allt Komvux som gick plus, om än i mindre omfattning än bedömningen i delårsprognosen. Komvux överskott förklaras i första hand av att statsbidrag för att utveckla SFI beviljades så sent att medlen inte fanns med i budgeten.

Arbetsmarknadsenhetens omställningsarbete från beredskapsanställningar till extratjänster kom igång sent på grund av ett försenat avtal med Kommunal. Arbetet gick sedan trögare än beräknat. Vid årsskiftet hade 17 extratjänster kommit igång – målet är minst 50.

Viktiga uppgifter

Nyckeltal		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
STÖD, VÅRD OCH OMSORG (SVO)								
Nettokostnadsavvikelse								
äldreomsorg, procent		8,1	9,9	5,8	-5,6	2,6	5,6	8,2
Dygnskostnad särskilt boende, kr per dygn	Kramfors	---	---	1 756	1 714	1 765	1 848	1 835
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>1 590</i>	<i>1 670</i>	<i>1 691</i>	<i>1 728</i>	<i>1 750</i>	<i>1 809</i>	<i>1 858</i>
Kostnad per beviljad hemtjänst-timme, kr per timme	Kramfors	---	---	481	465	469	480	506
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>421</i>	<i>409</i>	<i>433</i>	<i>447</i>	<i>445</i>	<i>461</i>	<i>477</i>
INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG (IFO)								
Nettokostnadsavvikelse IFO, procent								
		38,0	18,0	13,4	0,5	-1,5	-17,6	-4,0
Nettokostnad ekonomiskt bistånd, kr per invånare	Kramfors	1 120	889	945	980	899	801	863
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>970</i>	<i>1 003</i>	<i>1 045</i>	<i>1 062</i>	<i>1 039</i>	<i>1 019</i>	<i>1 001</i>
Invånare 0–20 år placerade i institution eller familjehem, antal per 1 000	Kramfors	17,2	12,4	15,9	21,6	17,8	22,2	19,2
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>8,5</i>	<i>10,2</i>	<i>11,8</i>	<i>13,5</i>	<i>11,9</i>	<i>12,1</i>	<i>10,6</i>
Nettokostnadsavvikelse LSS, procent								
		-7,7	-7,3	-10,4	-14,5	-10,4	-6,7	-2,8
Invånare 0–64 år med insatser enligt LSS, andel (procent)	Kramfors	1,16	1,12	1,17	1,12	1,10	1,18	1,16
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>0,80</i>	<i>0,81</i>	<i>0,82</i>	<i>0,83</i>	<i>0,84</i>	<i>0,86</i>	<i>0,87</i>
Dygnskostnad gruppbående vuxna LSS, kr per dygn	Kramfors	---	---	2 144	1 852	2 069	2 561	2 532
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>2 391</i>	<i>2 506</i>	<i>2 560</i>	<i>2 663</i>	<i>2 723</i>	<i>2 900</i>	<i>2 952</i>
VUXENUTBILDNING, INTEGRATION OCH ARBETSMARKNAD (VIA)								
Nettokostnad grundläggande vuxenutbildning, kr per invånare	Kramfors	74	55	45	59	63	89	113
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>69</i>	<i>67</i>	<i>71</i>	<i>80</i>	<i>87</i>	<i>95</i>	<i>103</i>
Andel elever i kommunal vuxenutbildning som läser grundläggande vuxenutbildning, procent	Kramfors	10,6	12,4	10,4	14,7	17,7	23,2	21,3
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>14,4</i>	<i>14,0</i>	<i>14,5</i>	<i>14,7</i>	<i>15,1</i>	<i>17,3</i>	<i>18,4</i>
Andel invånare 20–64 år som deltar i Komvux, procent		---	----	---	---	2	5,5	6,8
<i>Uppgift baseras på antal registrerade per år</i>								
Antal deltagande elever i SFI		---	---	---	---	280	326	418
Nettokostnad arbetsmarknadsåtgärder, kr per invånare	Kramfors	272	385	366	250	378	443	628
	<i>Alla kommuner, ovägt medel</i>	<i>321</i>	<i>350</i>	<i>371</i>	<i>393</i>	<i>421</i>	<i>433</i>	<i>461</i>

Uppgifterna är hämtade från Kolada, KPB, Skoldatabasen och egna uppgifter. Uppgifter för 2017 är ännu inte publicerade.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden (BKU) ansvarar för förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kulturskola, kulturverksamhet och biblioteksverksamhet. I skolformerna bygger verksamheten på skollagens och läroplanernas mål. Samarbetet med andra aktörer i samhället och i kommunen är viktigt, eftersom det ökar möjligheten till lärande för livet. Förmågan till ett livslångt lärande är ledstjärna i verksamheten.

År 2017 var speciellt för BKU-förvaltningen, framför allt perioden april–september. Medan en ny förvaltningschef rekryterades ledde en tillförordnad förvaltningschef arbetet tillsammans med en tillfälligt organiserad ledningsgrupp. Från september är en ny förvaltningschef på plats.

Året präglades av ekonomiska utmaningar eftersom verksamheter måste ställas om när antalet nyanlända barn och ungdomar minskade. Samtidigt finns det behov av fler förskoleplatser. En utbyggnad behöver planeras noga för att den ska vara hållbar på lång sikt.

Förskola

I början av året fick kommunen ett medborgarförslag som aktualiserade arbetet med en giftfri förskola. Kommunfullmäktige sköt till 1 miljon kronor för prioriterad verksamhet och en del av summan användes till att byta ut madrasser som används vid vila. Processen går vidare med att lekmaterial, textilier och städning ses över. Personalen i förskolorna kommer att genomgå en fortbildning i samarbete med miljö- och byggkontoret.

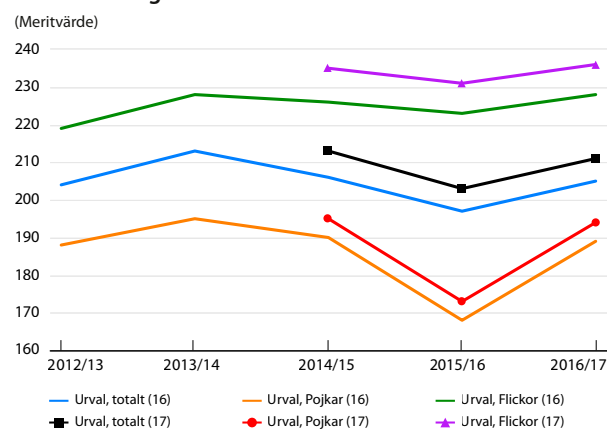
Behovet av fler förskoleplatser har varit överhängande ett tag. Under hösten gav BKU-nämnden sin förvaltning i uppdrag att utreda vilka förutsättningar som finns för mer hållbara lösningar för verksamheten. Uppdraget innebär även att hitta samordningslösningar mellan den öppna asylförskolan och den ordinarie förskolan samt att se över möjligheten att organisera femårsverksamhet i hela kommunen. I de förslag som nu bearbetas ingår nattis, det vill säga barnomsorg på obekvämt arbetstid.

De större åtgärder som föreslås ska noga analyseras och finansieras innan de blir verklighet.

Grundskola

Ett av nämndens mål är att minska skillnaden i meritvärden mellan pojkar och flickor. Ett nytt digitalt uppföljningssystem har precis tagits i bruk, vilket hjälper skolledare och pedagoger att analysera resultatutvecklingen. I förvaltningens plattformarbete är uppföljning och prognoser återkommande. Systemet ger möjligheter att utveckla och fördjupa det kollegiala lärandet och analyserna. Meritvärdena läsåret 2016/2017 steg för både flickor och pojkar. Dock var skillnaden mellan flickors och pojkars resultat oförändrad.

Genomsnittligt meritvärde – Kramfors

Godkänt betyg är från 2012/13 A-E

Meritvärde om 17 ämnen presenteras från 2014/15

Gymnasium

Arbetet med digitalisering pågår i hela skolverksamheten. Ådalsskolans digitaliseringsresa har tilldragit sig nationell uppmärksamhet. I september gästades skolan av ett femtiotal besökare från Umeå i norr till Göteborg i söder. De var kommunalråd, rektorer, förvaltningschefer, skolutvecklare, näringsidkare och konsulter från såväl offentliga som privata skolhuvudmän. Att digitalisering ska ske med den psykosociala arbetsmiljön som infallsvinkel är utmärkande för Ådalsskolans arbete. I en omvärld med lärarbrist och höga sjukskrivningstal är nya lösningar inte bara önskvärda, utan nödvändiga. Här kan kommunen förebygga sjukskrivningar och skapa hälsofrämjande arbetsplatser.

Kultur

En stor händelse 2017 var att kulturskolan blev avgiftsfri. I och med kommunens 70-årsjubileum arrangerades aktiviteter och evenemang hela året över hela kommunen. Teaterföreställningen *Vredens dagar* var en succé som drog fulla hus på hamnplan i Nyland.

BKU antog en ny kulturplan som är nära kopplad till kommunens viljeinriktning. Planen anger riktning för kulturarbetet 2018–2022.

Under läsåret 2016/2017 genomförde kulturskolan cirka 150 evenemang, ungefär hälften offentliga och övriga internt på skolorna. En ny form av vårkonsert genomfördes efter önskemål om att eleverna skulle få uppträda på fler ställen än i Kramfors. Föreställningar genomfördes tre kvällar under våren, i Gudmundrå, Ytterlännäs och Nora kyrkor.

Kulturenheten arrangerade aktiviteter för ungdomar, exempelvis filmfestivaler, Ung Kultur Möts, dansinspiratörerna liksom flera olika teaterproduktioner. Via samarbete med föreningar genomfördes fyra arrangemang, till exempel musik- och hårdrocksföreställningar.

Uppföljning av mål

Nämnden satte upp 18 egna mål som redovisas nedan under varje kommunalt mål.

Nöjda medborgare

Nämndens mål handlade delvis om att utveckla samarbetet med närsamhället och medborgarnöjdheten med förskola och skola. Det skedde bland annat genom sångstunder vid äldreboenden och marknadsföring via bland annat mässor. Målet uppfylldes.

Delvis handlade nämndens mål om att förutsättningar ska vara lika för alla barn och unga, med satsningar på kulturen och på 14–25-åringar. Med 150 evenemang av kulturskolan, filmfestivaler, dansinspiratörer med mera och resursfördelning baserad på socioekonomiska förhållanden får även denna del av målet anses vara uppfylld.

God kvalitet

Nämndens 9 mål för god kvalitet går att dela upp i konkreta resultatmål och utvecklingsmål. I resultatmålen ökade såväl gymnasiebehörigheten och meritvärdena som antalet deltagande i kulturskolans ämneskurser.

I utvecklingsmålen förekom insatser för digitalisering i förskola, grundskola och gymnasium. Varje enhet inledde arbetet med att införa en plattform för styrning och ledning. Förskolan arbetade med att öka medvetenheten om könsroller och gymnasieskolan arbetade med att utveckla studie- och yrkesvägledningen för att öka andelen elever som tar examen och minska andelen som byter program.

Även här uppfylldes nämndens mål; dels genom resultat, dels genom ett mer långsiktigt utvecklingsarbete.

Attraktiv arbetsgivare

BKU ska genom att skapa förutsättningar för kollegialt lärande, planera fortbildningsinsatser och fungerande arbetsplatsträffar bidra till att uppfylla målet om att vara en attraktiv arbetsgivare. Alla indikatorerna uppfylldes och målet uppnåddes.

God ekonomisk hushållning

Nämnden har 2 ekonomiska mål: Resultatet ska vara noll och köptroheten mot ramavtal ska vara 100 procent. Målen uppfyllades delvis. När det gällde köptroheten framkom det vid kontroller att andelen avtalstrohet uppgick till 84 procent. I de fall där man frångått ramavtal handlade det oftast om brister i sortiment eller om akut behov.

Det andra nämndmålet med nollresultat uppfyllades inte, vilket resulterade i en handlingsplan för 2017 med ett stort antal sparförslag att utreda och genomföra under året.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Efter 2016, som var ett år med extraordinära intäkter, har förvaltningen en tuff resa att göra för att återgå till en organisationsvolym anpassad efter mindre intäkter. Många skolledare samt förvaltningsledningen lade sparbeting i budgetarna. Betingen finns till stor del kvar och innebär stora utmaningar, eftersom åtgärderna i handlingsplanen 2017 inte ger full effekt vare sig 2017 eller 2018.

Verksamhet (tkr)	2017 Brutto-kostnad	2017 Brutto-intäkt	2017 Netto-kostnad	2017 Budget-avvikelse	2016 Netto-kostnad
Förvaltningsövergripande	11 331	-7 898	3 433	9 457	4 295
Kultur och fritid	23 021	-1 409	21 612	587	21 254
Familjecentral och öppna förskolan	7 080	-3 747	3 334	-698	3 375
Förskola och pedagogisk omsorg	100 149	-11 400	88 748	-1 752	83 470
Fritidshem	27 672	-5 362	22 310	-1 608	19 312
Förskoleklass	7 414	-1 168	6 245	1 289	5 020
Grundskola	202 346	-28 818	173 528	-1 079	160 460
Gymnasieskola	138 047	-49 941	88 107	-6 454	84 474
Totalt	517 060	-109 742	407 317	-258	381 659

BKU-nämnden uppvisade ett negativt resultat med 0,3 mkr. En tilläggsbudget bestående av engångsmedel som kommunen fick 2015 och som överfördes till 2017, korrigerade utfallet med +13,4 mkr.

Intäkterna översteg budget med 24,3 mkr. Bidrag från Skolverket genererade ett överskott med 15,0 mkr och från Migrationsverket nära 8,0 mkr. Försäljning av förskole- och utbildningsplatser avvek emellertid negativt mot budget med 3,8 mkr.

Köp av förskole- och utbildningsplatser översteg budget med 1,5 mkr. Kostnader för personal avvek positivt mot budget med 7,2 mkr. I sammanhanget bör man beakta att förvaltningen hade ett sparbetning på 27,8 mkr 2017. Övriga verksamhetskostnader överskred budget med 15,8 mkr.

Vid utgången av året hade förskoleverksamheten (inklusive familjecentralen) och pedagogisk omsorg ett samlat underskott på 2,4 mkr. Det berodde på

det ökade behovet av platser i Bollsta och centrala Kramfors. Fritidsverksamheten inklusive förskoleklass visade ett negativt resultat med 0,3 mkr. Grundskolan totalt avvek negativt med 1,1 mkr. Grundsärskolan hade ett positivt resultat med 1,5 mkr och resterande verksamhet ett underskott på 2,6 mkr. Grundskolans minusresultat berodde på höga personalkostnader, mestadels beroende på fler resursassistenter. Nästan 1,0 mkr av minusresultatet för grundskolan avsåg köp och försäljning av utbildningsplatser, trots att nettokostnaden minskade något jämfört med 2016. Gymnasieskolan genererade ett stort underskott på 6,5 mkr. Största delen av den negativa avvikelsen härrörde från köp och försäljning av utbildningsplatser, 4,2 mkr. Nettokostnaden för gymnasiesärskolan ökade här med 0,8 mkr. Verksamheten med köp och sälj för gymnasiet var underbudgeterad.

Viktiga uppgifter

Nyckeltal

	15 okt 2013	15 okt 2014	15 okt 2015	15 okt 2016	15 okt 2017
Förskola					
Anställda, andelen (procent) årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning, kommunal regi	74	64	68		
Barngrupp, antal barn per avdelning, kommunal regi	19,6	18	18		
Fritidshem					
Anställda, andel (procent) årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning, kommunal regi	78	75	79		
Elevgrupp, antal elever per avdelning, kommunal regi	32,4	36,0	40,8		
Personalitet, inskrivna elever per anställd, kommunal regi	16,4	11,5	11,5		
Förskoleklass					
Lärartäthet, antal elever per lärare (heltidstjänst)	21,5	21,8	22,1	15,1	18,9
Årsarbetare i huvudmannens skolor, andel (procent) med pedagogisk högskoleexamen	79,4	86,1	84,2	81,3	72,6
Grundskola					
Betyg årskurs 9, andel (procent) behöriga till yrkesprogrammen	91,0	84,3	81,2	84,4	80,5
Betyg årskurs 9, andel (procent) som ej uppnådde målen i ett eller flera ämnen	22,2	23,9	25,7	26,8	31,8
Andel (procent) elever i årskurs 9 som började gymnasieskolan	99,4	100,0	100,0		
Andel (procent) elever i årskurs 9 som började gymnasieskolan exklusive introduktionsprogrammet	93,4	89,7	95,7		
Lärare (heltidstjänst), andel (procent) med pedagogisk högskoleexamen	91	91	92	88,9	81,4
Lärartäthet, antal elever per lärare (heltidstjänst) totalt	11,8	12,6	11,9	12,5	11,7
Grundsärskola					
Elever, andel (procent) i grundsärskolan, integrerade i grundskolan	4	8	9	11	0
Lärartäthet, antal elever per lärare (heltidstjänst)	3,1	3,3	3,0	4,1	2,7
Gymnasieskola					
Lärare i huvudmannens skolor (heltidstjänst), andel (procent) med pedagogisk högskoleexamen	70	73	79	74,7	76,5
Lärartäthet, antal elever per lärare (heltidstjänst)	8,8	8,3	8,9	11,8	9,7

Antalsuppgifter

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antal barn i förskola	618	605	597	599	604	624
Barn från annan kommun	6	6	3	2	3	4
Barn hos annan huvudman	24	21	20	16	16	15
Antal barn i pedagogisk omsorg	34	26	16	9	3	0
Barn från annan kommun						0
Barn hos annan huvudman	0	21	38	39	47	46
Antal elever i fritidshem	524	532	486	514	511	487
Barn från annan kommun		1				5
Barn hos annan huvudman	18	34	82	78	60	63
Antal elever i förskoleklass	159	144	149	152	160	164
Elever från annan kommun	0	1	1	0	0	2
Elever hos annan huvudman	6	7	12	6	13	11
Antal elever i grundskola (1-9)	1 582	1 582	1 522	1 544	1 601	1 697
Elever från annan kommun	5	7	8	9	15	11
Elever hos annan huvudman	40	39	97	100	80	62
Antal elever i gymnasieskola	875¹⁾	681²⁾	583⁴⁾	583⁴⁾	607⁴⁾	733
Elever från annan kommun	322 ¹⁾	103 ²⁾	155 ⁴⁾	151 ⁴⁾	157 ⁴⁾	148 ⁴⁾
Elever hos annan huvudman	183 ³⁾	192 ³⁾	192 ³⁾	168 ³⁾	192 ³⁾	174 ³⁾
Avvikelse från standardkostnad förskola, procent	34,1	24,3	25,3	13,7	15,6	12,2
Avvikelse från standardkostnad grundskola, procent	12,0	15,9	15,0	4,5	6,9	5,3
Avvikelse från standardkostnad gymnasieskola, procent	1,4	16,3	28,8	16,1	15,6	16,8

¹⁾ Uppgiften avser ett snitt av höstens och vårens elevantal i Ådalsskolan, samt höstens elevantal i Nordviksskolan och Räddningsgymnasiet.

²⁾ Uppgiften avser ett snitt av höstens och vårens elevantal i Ådalsskolan och Räddningsgymnasiet, samt vårens elevantal i Nordviksskolan.

³⁾ Uppgiften avser ett snitt av höstens och vårens elever som var skrivna i Kramfors kommun.

⁴⁾ Uppgiften avser ett snitt av höstens och vårens elevantal i Ådalsskolan och Räddningsgymnasiet.

Miljö- och byggnämnden

Miljö- och byggnämnden är myndighet för ärenden som rör miljö- och hälsoskydd, livsmedel, alkohol och tobak samt bygglovsfrågor och planering.

Nämnden är också trafiknämnd, samordnar och utvecklar kommunens geografiska informationssystem (GIS) och har energirådgivning.

Planering och byggande

Två detaljplaner i Kramfors centrum ändrades för att göra det möjligt att bygga flerbostadshus. Det var länge sedan miljö- och byggnämnden fick lämna bygglov för ett nytt flerbostadshus.

Även i övrigt var byggviljan stor och för första året på länge var alla handläggartjänster bemannade.

Annan planering handlade om att förbättra parkeringen vid Willys och om en framtida förskola i centrala Kramfors. Flera förslag diskuterades och resultatet blev ett planförslag om en förskola på Skarpåkern. Förslaget skickades ut i december för att grannar ska kunna tycka till.

Detaljplaneringen för fritidshus i Mädan har pågått i flera år och i juni kunde planen antas.

Kommunens interna karta blir bättre och bättre och nu är det möjligt att enkelt se exempelvis befolkningsstatistik på kartan. Den blir ett bra hjälpmedel vid planeringen för många kommunala verksamheter. På kommunens webbplats kan man nu med hjälp av kartor se var skolor och förskolor ligger, vem som ansvarar för snöröjningen med mera.

Miljö- och hälsoskydd och livsmedel

Utöver den ”vanliga” tillsynen vid stora verksamheter som besöks ofta, bedrivs tillsyn i projektform. Det kan gälla en speciell bransch eller inriktas på en speciell fråga.

I början av året fick 108 jordbrukare tillsyn som handlade om hanteringen av gödsel, kemikalier, bränsle och avfall. Under sommaren besöktes 19 småbåtshamnar. Flera av dem fick tillsynsbesök för första gången. Även här var fokus på hanteringen av kemikalier, bränsle och avfall, men även på målning, slipning och tvättning av båtar.

Det fanns 54 fastigheter i registret över cisterner i vattenskyddsområden. En genomgång visade att drygt hälften av cisternerna hade slutat användas, vilket medför mindre risk för att eldningsolja påverkar de kommunala vattentäkterna.

Avloppsinventeringarna fortsatte och tyvärr måste nämnden konstatera att det fortfarande finns många dåliga avloppsanläggningar.

Det gjordes ovanligt mycket hälsoskyddstillsyn 2017. Migrationsverkets lägenheter för asylsökande kontrollerades med inriktning på ventilation och städning. Även HVB-hem, campingar och hotell besöktes med samma inriktning på kontrollen. I slutet av året fick alla förskolor besök. Där ägnades mest tid åt ”att vara kemikaliesmart”. Samtidigt kontrollerades ventilation och städning. Ett litet, men viktigt, tillsynsprojekt var att gå igenom fastighetsägares rutiner för att förebygga legionella i vårdboenden.

Livsmedelskontrollen tog en hel del prover. Finns det campylobacter i färdiga kycklingrätter? Hur har rengöringen fungerat? Finns det gluten i det som säljs som glutenfritt? Har restaurangerna is och vatten av bra kvalitet? Det är några av de frågor som fått svar under året.

Uppföljning av nämndens mål

Av de mätbara målen har ett ännu inte kunnat följas upp. Nämnden väntar där på svaret från SKL:s servicemätning *Insikt*. Resultatet 2016 var mycket bättre än 2014. Förbättringarna hade skett inom alla områden (tillgänglighet, information, bemötande, kunskap och effektivitet).

Målet om överprövade beslut uppfylldes med råge och för första gången uppfylldes även målen om kompetensutveckling och utbildning.

Även 2017 saknades det handläggare för att nämnden skulle hinna med allt arbete den ansvarar för. Nämndens prioritering var att inkommande ärenden ska gå först, vilket de korta handläggningstiderna också visade.

Indikatorer

	Mål 2016	Utfall 2016	Mål 2017	Utfall 2017
Överprövade beslut ska bedömas likartat i nästa instans, procent	80	96	80	98
Alla fastanställda har minst 5 dagars kompetensutveckling eller utbildning, procent	75	71	75	87
Alla fastanställda har minst 2 dagars kompetensutveckling eller utbildning, procent	Inget mål 2016	-	100	100

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Lägre personalkostnader på grund av vakanta tjänster i kombination med några ovanligt höga byggsanktionsavgifter medförde ett stort överskott.

Område (tkr)	2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- kostnad	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- kostnad
Miljö och bygg	14 986	6 218	8 768	783	8 339

Nyckeltal och antalsuppgifter

Totalt antal diarietäranden (inkomna)	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	1 108	1 182	1 272	1 250	1 295
Ärendetyp	2013	2014	2015	2016	2017
Bygg – totalt	386	364	418	386	373
varav					
- nybyggnad bostadshus	3	2	5	3	5
- nybyggnad fritidshus	13	16	14	20	17
Strandskydd – totalt	41	52	64	60	95
varav båthus och sjöbodan	1	2	3	2	
Avlopp	63	75	121	109	129
Värmepumpar	116	120	137	85	72
Miljö – totalt	189	213	188	174	196
varav miljörapporter	86	87	86	84	89
Livsmedel	32	33	23	28	31
Hälsoskydd	34	9	8	16	5
Alkohol, tobak	68		74	81	79

Verksamheter som miljö och hälsa ska ha tillsyn över

	Antal, cirka
Miljö – miljöfarliga verksamheter	500
Miljö – övrigt (köldmedia, cisterner, försäljning med mera)	250
Livsmedel	280
Hälsa	250
Alkohol, tobak, receptfria läkemedel	90
Totalt	1 370

Verksamheter som plan och bygg ska ha tillsyn över

	Antal, cirka
Obligatorisk ventilationskontroll	325
Lätt avhjälpbara hinder	100
Hissar och andra motordrivna anordningar	30
Totalt	455

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har ansvar för kommun-gemensam ledning och utveckling, men också för kostverksamhet, näringslivsfrågor, samhälls-planering och gemensamma ekonomi- och personalfrågor. Målen i kommunstyrelsens verksamhetsplan ska bidra till uppfyllelsen av de kommunövergripande målen.

Framtidsbygget

År 2017 fortsatte kommunstyrelseförvaltningens arbete med projektet *Framtidsbygget – en hel kommun*. I framtidsbygget arbetar kommunen med att bli ännu bättre på att ge alla som bor i, verkar i och besöker kommunen insyn och inflytande i kommunens verksamhet samt möjligheten att vara med och utveckla sin egen närmiljö. En viktig del i projektet är att undersöka vilka behov av service som finns i kommunens olika delar. Några kärnfrågor är: Vilken service kan vi förvänta oss? Vad innebär rimligt avstånd? Vad är kommunens ansvar? Att ha en serviceplan som är väl underbyggd, förankrad och har ett långsiktigt perspektiv är väsentligt. Service är en viktig del av både den attraktiva boendemiljön och det goda företagsklimatet.

Våren 2017 startade arbetet med att identifiera vilka serviceslag som uppfattas som mest angelägna att fördjupa dialogen om. Genom medborgardialoger under hösten inhämtades tankar, synpunkter och idéer som ska användas i det fortsatta arbetet. Dialogmöten hölls med olika teman: äldreomsorg, polis, räddningstjänst, skola, kommersiell service, sjukvård och infrastruktur.

Möten genomfördes också med asylsökande, nyanlända och ungdomar för att ta reda på vad de tycker. Vidare genomfördes en webbenkät för att erbjuda ytterligare en möjlighet att ge synpunkter och förslag.

Framtidsbygget infattar också ett arbete med att utveckla kommunorganisationen. Genom projektet deltog mer än 200 anställda och politiker i utbildning i dialog och värdskap.

Viljeriktning för mandatperioden

Arbetet tog fart med de tre prioriterade områdena i viljeriktningen: hållbarhet, jämställdhet och kultur. Kommunstyrelsen antog program för kultur och jämställdhet och gav i uppdrag till samtliga nämnder att skapa handlingsplaner som strävar efter att uppnå målen i programmen. År 2018 tillkommer program för hållbarhet. Centrala aktiviteter genomfördes inom alla områdena.

Tillgänglighet och service

Ett strukturerat arbete med tillgänglighetsfrågor på telefon och e-post har pågått i flera år. Kommunens kundtjänst *Kom in* har här en viktig roll. Trots ett ständigt stigande antal telefonsamtal och kontakter via e-post och webb fick kommunen åter goda resultat i servicemätningen. På delen bemötande tillhör Kramfors den absoluta Sverigetoppen med 92 procent som anser att de får ett gott bemötande när de ställt en enkel fråga till kommunen.

E-tjänster

En viktig del i kommunens utvecklingsarbete är att skapa e-tjänster som förenklar servicen för invånare och besökare. Många nya e-tjänster togs fram, bland annat ansökan om bidrag för bostadsanpassning och ansökan om specialkost. Införande av e-tjänster är ett steg i utvecklingen för bättre tillgänglighet och serviceinriktade tjänster för kommuninvånarna. Att via så kallad självservice kunna ansöka när som helst på dygnet oberoende av kontorstider, telefon-tider eller pappersblankett, ger tillgänglighet på egna

villkor. Målet är att hela tiden utveckla webbplatsen med tjänster som underlättar kontakten med kommunen. Även inom kommunorganisationen pågår arbete med att skapa e-tjänster för intern service som gör organisationen effektivare.

Uppföljning av mål

Kommunstyrelsens verksamhetsplan har 10 mål. Varje mål har minst en indikator och det totala antalet indikatorer är 20. Av indikatorerna uppfylldes 11 (55 procent).

Bidragen till de kommunövergripande målen var bland annat ett högt resultat i bemötande via telefon och goda resultat för målområdet attraktiv arbetsgivare.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Område (tkr)	2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- kostnad	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- kostnad
Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen	25 748	0	25 748	0	25 071
Förvaltningsledning	9 193	177	9 016	970	1 767
			0		
Utvecklings- och omställningsmedel	1 682	0	1 682	419	502
Stöd och service	99 583	68 814	30 769	1 080	33 974
HR-avdelningen	11 582	346	11 236	302	9 396
Samhällsavdelningen	130 999	33 730	97 269	- 5 460	88 347
Tekniska avdelningen	92 549	65 826	26 723	-665	21 441
			0		
Vatten- och avloppsverksamheten	61 935	61 060	874	- 874	- 122
Summa kommunstyrelsen	433 269	229 953	203 316	- 4 228	180 376

Kommunstyrelsen uppvisade ett negativt resultat på drygt 4 mkr. Den huvudsakliga förklaringen fanns i samhällsavdelningen, med avsättningar för rivningsobjekt 7 mkr och ett extra driftsbidrag till Höga Kusten Airport 4 mkr. Tekniska avdelningens negativa resultat berodde på ökade kostnader för till exempel vinterväghållning, vattentransporter och entreprenörer. Vatten- och avloppsverksamheten visade ett underskott på 0,9 mkr efter avsättning med 3,5 mkr till en investeringsfond.

Investeringar

Avdelning (tkr)	2017 Netto- kostnad	2017 Budget- avvikelse
Stöd och service	5 860	3 899
Samhällsavdelningen	18 750	12 274
Tekniska avdelningen	11 699	3 346
Vatten- och avloppsverksamheten	14 240	- 5 344
Summa kommunlednings- förvaltning	50 549	14 175

Årets investeringar för avdelningen stöd och service bestod till största delen av investeringar i datorer och it. Samhällsavdelningen gjorde investeringar i ett tjänstecenter, på näridrottsplatsen i Bollstabruk och i en ismaskin till Latbergets ishall. Några av de större investeringarna hos tekniska avdelningen var upprustning av bussplanen i Bollstabruk, investeringar i Östby vattenverk, ombyggnad av Nylands reningsverk och en ny avfallskross till Högberget. I vatten- och avloppsverksamheten avsåg investeringarna de årligen återkommande insatserna i vatten- och avloppsnätet.

Budgetavvikelserna förklaras till stora delar av att planerade investeringar skjutits till 2018. Samhällsavdelningens huvudsakliga förklaring till avvikelsen var att utgifter för tjänstecentret kommer 2018. Vatten- och avloppsverksamhetens negativa avvikelse berodde till stor del på åtgärder som hör ihop med investeringen i Östby vattenverk.

Viktiga uppgifter (nyckeltal)

	2014	2015	2016	2017 ¹
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (procent)	26	28	27	32
Tillagade matportioner i 1 000-tal, antal	905	898	931	951
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, andel (procent)	28	27	28	
Insamlat hushållsavfall kommun, kilo per invånare	466	463	464	
Kostnadstäckningsgrad hushållens avfall, procent	101	101	100	100
Kostnad färdtjänst och riksfärdtjänst, kr per invånare	339	400	460	
Nettoinpendling till kommun, andel (procent)	- 1	1	0	
Nettokostnad infrastruktur, skydd med mera, kr per invånare	4 203	4 677	4 489	
Nettokostnad fritidsverksamhet, kr per invånare	1 461	1 340	1 064	
Kostnadstäckningsgrad vatten och avlopp, procent	100	100	100	100
Produktionskostnad, kr per m ³ sålt vatten	11,74	10,73	10,65	10,61
Vägbelysning, kostnad per ljuspunkt, kr	696	633	---	586
Förvärvsarbetande invånare 20–64 år, andel (procent)	75,8	75,6	75,3	
Invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd, andel (procent)	66	67	67	67
Nyregistrerade företag, antal per 1 000 invånare	3,9	3,2	4,0	3,2
Antal synpunkter som kommit in via webbens <i>Synpunkt</i>	186	176	148	128
Registrerade frågor i kundtjänsten <i>Kom in</i> , antal			5 290	6 863

¹ När uppgift saknas beror det på att resultaten för 2017 inte rapporterats ännu.

Överförmyndarnämnden

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt reglerna i föräldrabalken och andra författningar. I nämnden finns fem ledamöter och fem ersättare. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Ensamkommande flyktingbarn

Antalet ensamkommande barn som placerades i Kramfors kommun var färre än tidigare år. Behovet av att hitta gode män för ensamkommande barn var därför inte så omfattande. De barn som kom 2015 och 2016 är fortfarande i asylprocessen, så administrationen med att arvodera, beställa tolkar och åter söka för kostnader från Migrationsverket för de gode männen var omfattande även 2017. En ny lag trädde i kraft den 1 juli som innebär att kommunens ersättning för kostnader som uppstår för de ensamkommande barnen minskar. Nämnden antog därför en ny arvodesriktlinje som också trädde i kraft den 1 juli och som innebär att arvoden likställs med övriga ställföreträdare.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Område (tkr)	2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- kostnad	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- kostnad
ÖFN	5 128	2 295	2 833	+1 008	2 927

För att garantera en ekonomi i balans antog nämnden en ny riktlinje för arvoden för gode män för ensamkommande barn efter den nya lagen om minskad ersättning till kommunerna. För att nämnden skulle kunna hålla sig inom sin ram bad den om och beviljades ett tillskott från kommunfullmäktige

Uppföljning av mål

Nämnden beslutade om fyra egna mål i enlighet med fullmäktiges övergripande mål:

- Ställföreträdarna ska känna sig trygga i sina uppdrag utifrån deras förordnande.
- Granskningen av årsräkningarna ska vara effektiva.
- Tillgängligheten ska vara god.
- Nämnden ska hålla sin budget.

För att mäta målet om ställföreträdarnas trygghet, skickades enkäter till nya ställföreträdare. Av enkätsvaren framgick att 55 procent känner sig helt nöjda och trygga i sitt uppdrag, medan 45 procent vill få ytterligare kunskap för att känna sig trygga. Målet nåddes alltså inte. För att se till att ställföreträdarna känner sig trygga behövs fler aktiviteter 2018 för att följa upp vad de nya ställföreträdarna behöver.

Alla årsräkningar var granskade den 30 september och målet nåddes. Däremot nåddes inte målet om tillgänglighet, eftersom det fanns några ärenden där det inte gick att hitta en ställföreträdare inom tre månader. Målet att hålla budget uppfylldes.

på 846 000 kronor. Migrationsverket beslutade om övergångsregler, som innebar att kommunen trots allt fick möjlighet att återsöka medel för gode män för ensamkommande även hösten 2017. Därmed visade nämnden ett stort positivt resultat 2017.

Viktiga uppgifter

	2013	2014	2015	2016	2017
Ärenden vid överförmyndarnämnden (aktiva under året),					
totalt antal	360	386	482	508	481
– varav godmanskap	203	213	197	204	207
– förvaltare	54	57	61	55	56
– förmyndarskap (under 18 år)	79	63	67	89	111
– ensamkommande flyktingbarn	24	53	157	160	107
Utbetalda arvoden, tkr					
– Kommunen betalat till god man eller förvaltare	742	786	592	908	1 007
– Huvudmannen betalat	703	926	890	1 258	1 567
Granskade årsräkningar					
– Andel granskade vid juni månads utgång, procent	72	100	80	78	80
– Andel granskade vid september månads utgång, procent	100	100	100	100	100
Antal ställföreträdare (aktiva den 31 december)			229	232	267
– varav kvinnor				143	159
– varav män				89	108
Antal huvudmän (god man eller förvaltare aktiva den 31 december)				332	370
– varav kvinnor				165	170
– varav män				167	200

Revisionen

Den kommunala revisionen styrs av kommunallagen samt av kommunfullmäktiges revisionsreglemente och revisorernas arbetsordning. Revisorerna ska årligen granska all verksamhet i den omfattning som följer av god revisionssed. Revisionen har en central roll när det gäller insynen i och kontrollen av all verksamhet som kommunen ansvarar för. Genom

sina granskningar ska revisorerna förmedla både väsentlig och nödvändig kritik samt ge förslag till förbättringar och utveckling.

Revisorerna biträds i sitt arbete av sakkunniga revisionskonsulter från KPMG.

Revisionsnämnden har nio ledamöter. Bertil Wiklund (C) är ordförande.

Revisionsgranskningar 2017

Varje år genomför revisionen grundläggande granskningar, där bland annat delårsrapport och årsbokslut ingår. Som en del i planeringen av övriga granskningsprojekt genomför revisionen årligen en riskanalys. För 2017 beslutades följande projekt:

- grundskolans och gymnasieskolans ledningsfunktion
- behörigheter och loggkontroll
- upphandling (även bolagen ingick i denna granskning)
- hemsjukvård
- näringslivsverksamheten
- styrmodellen (en granskning som avser både 2017 och 2018).

Lekmannarevisorerna i kommunens bolag har till uppgift att granska om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Lekmannarevisionen granskade bolagen genom träffar med styrelser och tjänstemän samt tog del av protokoll och andra handlingar, inklusive delårsrapporter och årsredovisning. Även en fördjupad granskning av upphandling genomfördes.

Kramfors kommunhus AB

Ordförande: Jan Sahlén (S)

Vd: Peter Carlstedt

Resultat: -0,2 mkr

Balansomslutning: 86,9 mkr

Uppdrag

Kramfors kommunhus AB är moderbolag för de kommunala bolagen. Bolaget är ett instrument för att styra och följa upp verksamheterna som kommunen bedriver i bolagsform.

Bolag som ingår i koncernen

- Krambo Bostads AB
- Kramfors Industri AB
- Kramfors Mediateknik AB

Ekonomisk översikt koncernen

	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning, tkr	275 079	269 167	260 056	249 147	245 036
Resultat efter finansiella poster, tkr	-16 137	10 194	2 418	-15 130	65 557
Balansomslutning, tkr	1 058 137	1 043 907	1 034 429	1 040 988	1 105 809
Soliditet, procent	12,5	12,1	11,1	10,8	16,4
Avkastning på eget kapital, procent	negativ	8,4	2,1	negativ	40,7
Avkastning på totalt kapital, procent	0,1	2,7	2,1	0,6	8,6

Krambo Bostads AB

Ordförande: Eleonora Asplund (S)

Vd: Per Eriksson

Resultat: – 3,6 mkr

Balansomslutning: 1 001 mkr

Föremål för verksamhet

Bolaget ska förvärva, äga, bebygga, förvalta, förädla och sälja fastigheter och tomträtter med bostadslägenheter och därtill hörande kollektiva anordningar, men även med lokaler när de utgör en mindre del av fastigheterna och används för kommunal verksamhet eller är kommersiella lokaler som har ett tydligt samband med den övriga verksamheten.

Bolaget är skyldigt att utföra uppdrag som tilldelas av dess ägare. Verksamheten ska bedrivas åt ägaren eller i ägarens ställe.

Ändamål med bolagets verksamhet

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Kramfors kommun och erbjuda hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande och inflytande i bolaget.

Vd summerar året

I juni fattade Krambos styrelse ett historiskt beslut om att bygga 20–25 lägenheter och ett gruppboende i centralt läge med närhet till service. Projektet påbörjades omgående och målet är att huset ska vara på plats före halvårsskiftet 2019. Det är 25 år sedan det byggdes lägenheter i Kramfors. Den planerade platsen är tomten Garaget 4, gamla bussgaraget. Under hösten togs en ny detaljplan för området fram, som tillåter bostäder och vård. Värdering av tomten pågår och om allt faller på plats köps den vintern 2018. För att hålla nere kostnaderna planeras ett färdigprojekterat hus, upphandlat i något av de ramavtal, SKL eller SABO, som bolaget har rätt att avropa från.

Det gynnsamma ränteläget och den relativt låga vakansgraden ger bolaget möjligheter att fortsätta hålla en hög ambitionsnivå för underhållet. De senaste åren har bolaget genomfört stora projekt, såsom balkongrenoveringar, hissar, fasader, tak, stammar och markarbeten.

En viss avmattning när det gällde efterfrågan på lägenheter märktes. Migrationsverket aviserade att man lämnar både anläggningsboenden och vissa lägenheter. Hyresintäkterna beräknas därmed att sjunka något 2018. Sammantaget var 2017 ett bra år med bra kassaflöde. Tyvärr drabbades bolaget även 2017 av nedskrivningar som påverkade resultatet negativt. Det var fastigheterna Eskulapius 16, Galleria Christoffer och Nyttan 19, samt Hotell Kramm som skrevs ned med sammanlagt 30 mkr.

Personalen hade det kämpigt 2017. Den administrativa delen av bolaget hade fem vakanta tjänster och två långtidssjukskrivningar delar av året. Det motsvarar 20–30 procent av den administrativa styrkan. Dessutom drabbades Kramfors av den värsta snöintern på många decennier, samtidigt som bolaget hade minskat den ordinarie skötselpersonalen. I normalfallet är det barmarkperioden som är den tunga, personalkrävande tiden. En hel del extra-personal togs in för att klara snöröjningen.

Glädjande nog sjönk sjuktalet jämfört med 2016. Under perioden januari till september var andelen sjukskrivna totalt i bolaget 4–5 procent, vilket var historiskt låga nivåer. Under hösten steg antalet sjukskrivningar och summerades för helåret till 6,66 procent (7,66).

Verksamhetsberättelse

Verksamhetsmål

De övergripande målområdena är

- nöjd kund
- god kvalitet
- attraktiv arbetsgivare
- ekonomi.

Nöjd kund

Målet mäts genom en kundenkät där hyresgästerna, kunderna, betygsätter Krambo på en femgradig skala. Betyget fyra och fem är nöjd, ett och två missnöjd och tre varken eller. Målet är att 75 procent av kunderna ska vara nöjda med Krambo som hyresvärd. Den senaste enkäten (2015) visade att 63 procent var nöjda, 27 procent var varken eller och 10 procent var missnöjda. En ny mätning planeras 2018.

God kvalitet

Målet innefattar miljö, förvaltning och utveckling. Miljömålet mäts endast genom minskad energiförbrukning. Mellan åren 2016 och 2017 minskade energianvändningen med 6 procent.

Underhållsmålet är att avsätta 130 kr/m², vilket nåddes, eftersom bolaget underhöll för 143 kr/m². Målet om antalet komfortlägenheter är 30 per år. Styrelsen beslutade att i framtiden endast ställa om enstaka lägenheter i befintligt bestånd. I det fall en hel fastighet eller helt hus ska byggas om är det under konceptet seniorboende.

Attraktiv arbetsgivare

Målet infattar två delar: nöjd personalindex som ska vara högre än 75 procent och frisknärvaron som ska vara högre än 96 procent. Det finns olika sätt att mäta frisknärvaro och därför kan begreppet vara svårt att jämföra mellan olika verksamheter och företag. I detta fall är frisknärvaro motsatsen till sjukfrånvaro och man förutsätts vara frisk om man är närvarande, även om det i praktiken inte alltid stämmer. Frisknärvaron var 93,4 procent (92,6).

På grund av personalbrist genomfördes ingen medarbetarenkät. År 2018 planeras en variant av den traditionella enkäten, där bolaget löpande mäter enskilda områden med riktade frågor. Syftet är att snabbare kunna återkoppla, åtgärda och förbättra eventuella missförhållanden och synpunkter.

Ekonomi

Krambo har två ekonomiska mål att förhålla sig till: soliditet och resultat. Soliditeten ska vara minst 15 procent och resultatet ska motsvara minst kommunens internränta på bundet eget kapital. För 2017 motsvarade det cirka 1 400 tkr. Soliditeten den 31 december var 9,8 procent och resultatet blev -3 586 tkr efter ett lämnat koncernbidrag på 9 984 tkr.

Sammanställning mål och måluppfyllelse

Nöjd kund

Målområden	Mål	Måluppfyllelse
Nöjd kundindex, i procent	>75	Målet uppfylldes inte vid den senaste mätningen 2015 (NKI 63 procent). År 2016 och 2017 genomfördes ingen NKI.

God kvalitet

Målområde	Mål	Måluppfyllelse
Underhåll och reparationskostnader	130 kr/m ²	143 kr/m ² . Målet uppfylldes.
Minskad energianvändning	30 procent, 2010–2020	16 procent, 2010–2017.
Tillkomna komfortbostäder per år	30 per år	Styrelsen beslutade att inte aktivt verka för ytterligare komfortboenden annat än som solitärer i befintligt bestånd.

Attraktiv arbetsgivare

Målområde	Mål	Måluppfyllelse
Frisknärvaro, i procent	96	94,95
Nöjd personalindex, i procent	>75	69,9 procent 2016. Ingen ny enkät 2017.

Ekonomi

Målområde	Mål	Måluppfyllelse
Soliditet, i procent	15	9,8
Resultat, tkr	1 400	- 3 586

Ägardirektiv, bolagspolicy och bolagsordning

År 2016 antogs nya styrdokument för verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform inom Kramfors kommun. Förutom ägardirektiv gäller också *Bolagspolicy för Kramfors kommuns aktiebolag* samt respektive bolagsordning.

Bolag får inte bedriva verksamhet som inte är förenlig med den kommunala kompetensen.

Bolagets styrelse är enligt aktiebolagslagen ansvarig för organisationen.

Nyckeltal

Volym	2017		2016	
	Antal	Yta, m ²	Antal	Yta, m ²
Bostäder	1 866	121 276	1 866	121 276
Lokaler	221	105 702	220	104 348
Leasade lokaler	49	57 721	49	57 721
Garage	205		205	
P-platser	1 551		1 551	
Totalt,				
kvadratmeter		284 699		283 345
Anställda	98			

Flerårsjämförelse

	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning, tkr	257 149	252 143	245 197	235 748	234 907
Resultat efter finansiella poster, tkr	-15 950	10 143	2 884	-13 031	9 022
Resultat i procent av nettoomsättningen	Neg.	4,02	1,17	Neg.	3,84
Balansomslutning, tkr	1 000 975	992 943	994 204	922 400	911 660
Soliditet i procent	9,80	10,23	9,33	9,73	9,49
Avkastning på eget kapital i procent	Neg.	10,38	3,15	Neg.	6,16
Avkastning på totalt kapital i procent	0,07	2,75	2,30	0,85	3,22
Kassalikviditet i procent	48,15	25,21	37,69	45,26	91,22

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Det positiva resultatet före koncernbidrag berodde på ökade hyresintäkter för lägenheter och lokaler genom hyresförhandlingar med Hyresgästföreningen och ett positivt KPI på 1,2 procent. Genomförda energisatsningar började också visa resultat och den låga reporäntan bidrog till låga räntekostnader.

Stora satsningar gjordes på underhållet.

Årets resultat på -3 586 tkr, efter lämnat koncernbidrag 9 984 tkr, var betydligt sämre än fjol-årets resultat på 5 919 tkr.

2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- resultat	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- resultat
284 271	280 685	-3 586	-5 086	5 919

Belopp i tkr.

Räddningstjänsten

Höga Kusten-Ådalen (33 procent)

Direktionsordförande: Rune Danielsson (S)

Räddningschef: Andreas Hoff

Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen är ett kommunalförbund mellan Sollefteå, Kramfors och Härnösand. Förbundet ska svara för den gemensamma verksamheten inom området skydd mot olyckor åt medlemskommunerna, i enlighet med vad som åliggar var och en.

Räddningschefen summerar året

År 2017 var ett bra år. Antalet insatser ökade, men trots det nådde verksamheten målen.

Det finns utmaningar när det gäller personalförsörjningen, både för heltid och RIB (räddningspersonal i beredskap). Räddningstjänsten behöver rekrytera eftersom det pågår en generationsväxling med många medarbetare som har möjlighet att gå i pension. Det i kombination med att rörligheten i branschen ökat gör att rekrytering av brandpersonal till heltidsorganisationen pågår konstant.

Även i RIB-organisationen har det funnits ett konstant rekryteringsbehov de senaste åren och vakanser på flera orter.

Antalet automatlarm ökade. Det berodde till viss del på att antalet objekt ökade, men den största anledningen var ett fåtal objekt som stod för ett stort antal onödiga larm orsakade av matlagning eller intryckta larmknappar. Insatserna gällande IVPA (i väntan på ambulans) minskade. Orsaken tros vara att SOS i början av året korrigerade sina instruktioner till operatörerna för när IVPA ska larmas.

Under året uppmärksammades #MeToo i flera branscher, så även i brandförsvaret under #larmetgår.

De upplevelser som där beskrivs vittnar om att det finns mycket att arbeta med. Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen stödjer självklart detta arbete och jämställdhetsarbetet måste intensifieras. På vårens personaldagar diskuterades jämställdhet, synen på branschen och mäns våld mot kvinnor, vilket ledde till nya lärdomar och bra diskussioner.

Inom branschen pågår två nationella utredningar: *112-utredningen* och *En effektivare kommunal räddningstjänst*.

112-utredningen syftar till att analysera och föreslå hur en nationell alarmeringsfunktion ska inrättas, för att samhällets alarmeringstjänst ska kunna samordnas på ett bättre sätt.

Utredningen *En effektivare kommunal räddningstjänst* ska ur ett brett effektivitetsperspektiv se över kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst. En del av uppdraget innebär att utredaren ska analysera och lämna förslag till hur kommunerna ska få bättre förutsättningar att rekrytera RIB-personal. Utredaren ska vidare undersöka och utarbeta förslag till hur kommunernas samverkan på räddningstjänstområdet kan förstärkas. Dessutom ska utredaren analysera och föreslå hur statens stöd till och tillsyn över kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan förstärkas, utvecklas och förtydligas.

Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen deltog i flera träffar och forum för att föra fram åsikter och funderingar kring dessa två utredningar. Bägge utredningarna redovisas våren 2018 och påverkar verksamheten på olika sätt.

Verksamhet

Förbundet har en övergripande verksamhetsplan som utgår från handlingsprogrammet för skydd mot olyckor. Verksamhetsplanen innehåller 7 mål: 4 verksamhetsmål och 3 finansiella mål, som alla utgår från god ekonomisk hushållning. Nedan följer en redovisning av måloppfyllelsen.

Uppföljning av mål

- 1. Under 2017 ska 100 % av inkommande larm som definieras som räddningstjänst rendera en insats.** Organisationen hade resurser för att kunna åka på alla insatser (1 463 stycken inklusive IVPA) som definierats som räddningstjänst. Antalet låg på samma nivå som 2016.

Målet anses uppfyllt.

- 2. Minst 110 tillsyner ska utföras under året.** Antalet handlagda ärenden om tillsyn var 112.

Målet anses uppfyllt.

- 3. Minst 1 400 personer ska utbildas under året.**

Under året utbildades 1 745 personer i olika olycksförebyggande utbildningar.

Målet anses uppfyllt.

- 4. Under 2017 ska HKÅ träffa minst 2 200 barn och ungdomar.**

Räddningstjänsten träffade 3 070 barn och ungdomar i samband med utbildningar och informationstillfällen.

Målet anses uppfyllt.

- 5. Årets resultat ska uppgå till minst 0,01 % av omsättningen.**

Årets resultat var ett överskott på 0,9 mkr.

Målet anses uppfyllt.

- 6. Årets avskrivningar ska inte överskrida budgeterad avskrivning.**

Årets avskrivningar (3,2 mkr) var lägre än de budgeterade (3,8).

Målet anses uppfyllt.

- 7. Årets investeringar ska göras med eget kapital.**

Alla investeringar skedde med eget kapital.

Målet anses uppfyllt.

Kommentar verksamhet

Alla fyra verksamhetsmålen uppnåddes. Vid delårsredovisningen kvarstod en viss osäkerhet om verksamhetsmålet *tillsyn*, på grund av att flera av brandinspektörerna var nya på sina tjänster och fick ägna en del arbetstid till introduktion och erfarenhetsutbyte. Tillsynsantalet nådde ändå upp till målnivån.

Räddningstjänsten utbildade och träffade fler ungdomar än planerat. Förskoleveckor, besök på ungdomsgårdar och information till nyanlända var viktiga aktiviteter. Det utfördes till största delen av personal i utryckningstjänst.

Kommentar ekonomi

De tre finansiella målen uppfylldes. Det ekonomiska resultatet var ett överskott på 0,9 mkr, vilket översteg det finansiella målet på 0,01 procent (9 000 kr). Däremot var resultatet ungefär 200 tkr lägre än vad som prognostiserades vid delårsredovisningen, vilket har sin förklaring i att pensionskostnaderna ökade jämfört med den senaste prognosen.

Årets avskrivningar översteg inte de budgeterade. Alla investeringar skedde med egna medel, det vill säga utan upptagande av lån.

Ekonomi

Resultaträkning (tkr)	Resultat 2017	Resultat 2016	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	8 010	6 224	5 535
Verksamhetens kostnader	-79 953	-75 913	-77 819
Avskrivningar	-3 240	-3 217	-3 817
Jämförelsestörande intäkter		0	
Verksamhetens nettokostnad	-75 183	-72 906	-76 101
Kommunbidrag	76 745	74 727	76 745
Finansiella intäkter	0	6	3
Finansiella kostnader	-659	-279	-638
Resultat före extraordinära poster	903	1 548	9
Extraordinära intäkter			
Extraordinära kostnader	0	0	
Årets resultat	903	1 548	9

Årets resultat var 903 tkr.

Intäkter

Av förbundets totala intäkter utgörs 90 procent av medlemskommunernas bidrag. Resterande är avgifter i samband med myndighetsutövning, försäljning av olika tjänster som förbundet erbjuder samt ersättningar för till exempel hyror.

Intäkterna för automatlarm, både årsavgifter och avgifter för felaktiga larm, var 1,8 mkr högre än budgeterat. Redan den sista maj hade intäkterna nått de budgeterade värdena för helåret. Det berodde på att antalet felaktiga larm fortsatte att öka från en redan hög nivå. Enstaka objekt stod även 2017 för ett stort antal felaktiga larm.

Även intäkterna för extern utbildning översteg budget (+400 tkr), vilket innebar ytterligare höjning från den höga nivån 2016. Under en tvåårsperiod har intäkterna nästan fördubblats, vilket tyder på att det finns stort intresse för räddningstjänstens kompetens i brandförebyggande arbete bland kommunernas anställda och företag.

Försäljningen av egendom avsåg begagnade motorsprutor, en svarv, en släckbil och en traktor.

Kostnader

Av förbundets totala kostnader står personalen för cirka 75 procent (löner, arvoden, arbetsgivaravgifter, pensioner). Resterande 25 procent handlar framför allt om driftkostnader, såsom hyror, inventarier, fordon samt underhåll och drift av maskiner.

Personalkostnaderna översteg budgeten med 1,4 mkr. Det berodde till största delen på höga pensionskostnader, vilket som tidigare år förklaras med den stora diskrepansen mellan pensionsprognosen och de faktiska kostnaderna.

Lönekostnaderna översteg budgeten med drygt 300 tkr, trots att tjänsten som ställföreträdande räddningschef fortfarande är vakant. Anledningen var relativt många sjukskrivningar samt tjänst- och föräldraledigheter, vilket i kombination med svårigheter att rekrytera vikarier med rätt kompetens ledde till höga kostnader för övertidsersättningar (1,9 mkr).

Kostnaderna för reparation och underhåll av förbundets fordon översteg budgeten med drygt 300 tkr. Orsakerna håller på att utredas.

Kostnaderna för avskrivningarna låg däremot 500 tkr lägre än budgeterat, vilket berodde på att den enskilt största investeringen, ett höjdfordon (stegbil), levererades i december och avskrivningskostnaderna inte kommer igång förrän 2018.

2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- resultat	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- resultat
83 852	84 755	903	+894	1 548

Belopp i tkr

Kramfors Mediateknik AB

Ordförande: Rainor Melander (S)

Vd: Anders Rodin

Bolagets verksamhet är att bygga och förvalta data- och telekommunikationsnät samt att mot ersättning upplåta nät på marknadsmässiga villkor. Bolaget ska också långsiktigt trygga kommunens behov av infrastruktur inom koppar, fiber och tele.

År 2017 var händelserikt med många pågående projekt. Både samförläggningar i DIG2020-projektet och bygge av accessnät runt om i kommunen pågick. Flera arbeten pågår över årsskiftet och återupptas eller blir färdiga 2018.

Under 2017 stängdes 17 telestationer i kommunen. I några stationer påverkades ADSL-kunder av nedläggningarna.

En teknik med trådlös bredbandsuppkoppling installerades i stadsnätet och driftsattes i en första etapp i Dal-Hällsjöområdet.

Stadsnätet utökades med två nya tjänsteleverantörer.

Viktiga händelser under året

- Första etappen accessnät Nyland. I projektet ingår även en del kommunala verksamhetslokaler och Krambo AB:s hyresfastigheter i området. Projektet fortsätter 2018.
- Accessnät i Klockestrand samt Klocke by.
- Första etappen accessnät i Bollstabruk.
- Första etappen accessnät i Kramfors: Skarpåkern, Mården och Björsta.
- Första etappen accessnät Air2Fibre i Kyrkdal-Hällsjö. Projektet fortsätter 2018.
- Kanalisationsarbete DIG2020 sträckan Herrskog-Lugnvik.
- Uppgraderingen av teknik och nätinфраstruktur fortsatte för att garantera och höja kvaliteten i stadsnätets leveranser.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Resultatet på +747 tkr låg något över budget.

En tidig vinter gjorde att flera av projekten ligger som pågående arbeten över årsskiftet och intäkten landar på 2018.

Ökad kundtillströmning i stadsnätet bidrog till resultatet och gjorde det möjligt att göra en meravskrivning på 748 tkr.

Område (tkr)	2017 Brutto-kostnad	2017 Brutto-intäkt	2017 Netto-resultat	2017 Budget-avvikelse	2016 Netto-resultat
	12 785	12 784	-1	-436	+1

Kramfors Industri AB

Ordförande: Micael Melander (S)

Vd: Tomas Jansson

Bolaget har som syfte att främja näringslivet i Kramfors kommun genom att medverka till att näringslivets lokalbehov tillgodoses. Bolaget ska också medverka till att nya företag bildas.

KIAB:s fastighetsförvaltning omfattade vid årets utgång fyra industrifastigheter, fem kontorshus samt ett förråd. Bolaget har dessutom markområden i olika delar av kommunen. Av lokalytan var 95 procent uthyrd till sammanlagt 54 företag med totalt 375 anställda. Samtliga fastigheter utom förrådet är fullvärdesförsäkrade.

Investeringar

I Frånö industrihus byggdes ett nytt leveranskontor för Elpress.

Kollektivtrafikmyndighetens totalrenovering på Kapten slutfördes.

Anställda

KIAB har 3 heltidsanställda.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Område (tkr)	2017 Brutto- kostnad	2017 Brutto- intäkt	2017 Netto- resultat	2017 Budget- avvikelse	2016 Netto- resultat
	7 847	15 986	8 139	8 050	-1 032

Ett koncernbidrag erhöles från Kommunhus på +8 763 tkr. Det gjorde att resultatet efter koncernbidrag blev +8 139 tkr.

Höga Kusten Airport

Ordförande: Gudrun Sjödin (S)

Vd: Per Enroth

Höga Kusten Airport AB bedriver flygplatstjänst som infattar trafikledning, flygplatsräddningstjänst, fälthållning, ramptjänst, tankning, stationstjänst samt drift av flygplatsens byggnader och anläggningar. Verksamheten bedrivs i huvudsak med egen personal. Inhyrd personal utför en del säkerhetskontroller och ersätter personal vid sjukdom och semester.

Ändamålet med bolaget är att främja flygtrafik till och från Höga Kusten Airport för att tillgodose invånarnas och näringslivets behov av flygresor.

Verksamheten ska bedrivas enligt kommunala principer och med affärsmässiga förutsättningar. Flygsäkerheten är prioriterad framför andra mål. Flygplatsen arrenderas av kommunen. Bolaget har 22 anställda.

Säkerhetskontroll och incheckning

Ombyggnaden av flygplatsens incheckning och säkerhetskontroll påbörjades. Det ingår i en strävan att förbättra för passagerarna vid ankomsten till flygplatsen och skapa en bättre och smidigare upplevelse. Bakgrunden är att kraven på luftfartsskydd har ändrats betydligt de senaste fem åren. Det har lett till mer teknisk utrustning i kontrollen och därmed krav på utrymme, både för utrustningen och för själva säkerhetskontrollen. Ombyggnaden anpassades för att kunna hantera större flöden vid till exempel charterflygningar.

Fälthållning

Snöröjningen av en flygplats ställer stora krav. Under vinterhalvåret vidtogs följande åtgärder:

- 461 registrerade friktionsprov
- 120 plogningar eller sopningar
- 61 sandningstillfällen
- 3 halkbekämpningar med urea
- 43 slungningstillfällen.

En nyare snöslunga inköptes som ger betydligt bättre driftsäkerhet, ökad kapacitet och som gör det lättare att nå målet för fälthållningen. Även arbetsmiljömässigt är det en stor förbättring. Med denna investering håller nu merparten av fordonsflottan en hög nivå både då det gäller kapacitet och driftsäkerhet.

Uppföljning av mål

Flygplatsen rapporterar årligen nyckeltal för flygsäkerhetsarbetet till Transportstyrelsen. Rapporteringen 2017 visade att bolaget klarade målen för de olika flygsäkerhetsområdena:

- *Runway- eller taxiway-incursion*: Fordon som kör ut på landnings- eller taxibana utan giltigt tillstånd från flygtrafikledningen.
- *Foreign object debris*, FOD, som upptäckts utöver planerade kontroller: föremål på landnings- eller taxibana eller på plattan, exempelvis stenar, skruvmejslar eller snöklumpar.
- *Vilt och fågel*: Flygplatsens system för hantering av vilt och fågel ska se till att förekomsten och därmed risken för skador minimeras.

Uppföljning av ekonomiskt resultat

Område (tkr)	2015	2016	2017
Bruttokostnad	19 379	18 564	19 404
Bruttointäkt	11 559	10 460	11 258
Nettokostnad	7 820	8 104	8 146
Bokslutsdispositioner	-190	1 015	-1 025
Kommunalt driftsbidrag	7 630	9 122	7 122
Budgetavvikelse	-190	1 015	-1 025

Utveckling

Passagerartalen återhämtade sig något och landade på totalt 11 374, en ökning på nästan 31 procent. Det återstår mycket jobb för att öka antalet passagerare ytterligare; mycket av arbetet ligger hos flygbolaget. HKAAB måste fortsätta att påverka operatören för att kunna öka antalet passagerare. Arbetet med att utveckla och förbättra flygverksamheten fortsätter 2018. Bolaget ser med försiktig optimism på Trafikverkets förslag om trafikplikt på Höga Kusten Airport. Beslut väntas komma i mars 2018.

Samtidigt fortsätter arbetet för att om möjligt påbörja chartertrafik från och till Höga Kusten Airport. Inriktningen gäller framför allt charterflygningar från Tyskland och Nederländerna. Eftersom intresset för Höga Kusten som område är väldigt stort ser bolaget en stor utvecklingspotential i att kunna flyga turister hit. Samtidigt vill bolaget också kunna erbjuda regionen resor till större städer i Europa för weekendcharter.

Investeringar

Ombyggnaden av säkerhetskontrollen beräknas vara klar i februari 2018. Till stor del finansieras den via ett avgiftssystem som hanteras av Transportstyrelsen för luftfartsskydd på svenska flygplatser.

Viktiga uppgifter

Nyckeltal och antalsuppgifter

	2013	2014	2015	2016	2017
Passagerarantal	16 908	17 829	13 533	8 699	11 374

Revisionsberättelse 2017

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder samt genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsordning i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Kramfors kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna inte är rättvisande. Det tillfälliga flyktingstödet har inte redovisats i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningsordning vilket innebär att generella statsbidrag är för högt redovisade med 34,8 miljoner kronor.

Vi är oroade över resultatutvecklingen och bedömer att det finns risk, med stöd av ovanstående felaktiga periodisering, att kommunen inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att på sikt klara budgeten.

Vi bedömer baserat på årets granskning att kommunstyrelsens och nämndernas interna kontroll behöver förstärkas.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Ansvarsprövning

Kommunstyrelsen

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för kommunstyrelsen samt enskilda ledamöter i styrelsen.

Miljö- och byggnämnd

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för miljö- och byggnämnden samt enskilda ledamöter i nämnden.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden (BKU-nämnden)

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för BKU-nämnden samt enskilda ledamöter i nämnden.

Bistånds-, arbetsmarknads och social servicenämnd (BAS-nämnden)

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för BAS-nämnden samt enskilda ledamöter i nämnden.

Överförmyndarnämnden

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i nämnden.

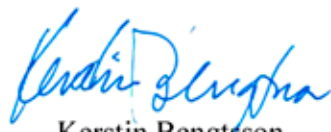
Valnämnden

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för valnämnden samt enskilda ledamöter i nämnden.

Vi avstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2017. Räkenskaperna är inte rättvisande.

Vi åberopar bifogade redogörelse och rapporter.

Kramfors kommun 2018-04-12

Bertil Wiklund
Ordförande

Kerstin Bengtsson

Lennart Hallberg

Christine Högberg

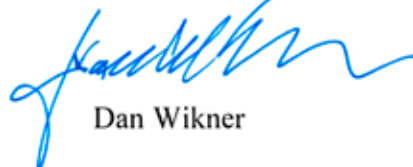
Gun Larsson

Åke Molander

Stig Rerbo

Dan Wikner

Sven Åhlin

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisorernas redogörelse

De sakkunnigas rapporter

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna

Revisionsberättelser

---

¹ Av kommunfullmäktige utsedd revisor 2018-01-29

